

Slovenski dom

Stev. 269

V Ljubljani, sobota 25. novembra 1939

Leto IV

Nova romunska vlada pomeni približevanje Romunije k Angliji in Franciji

Bukarešta, 25. nov. m. Včeraj je bila sestavljena nova romunska vlada, ki je naslednja: preds.: vlade in notranji minister Tatarescu, zunanji minister in namestnik ministra za propagando Gafencu, bivši zunanji minister, minister za narodno gospodarstvo Angelescu, bivši guverner Narodne banke, finančni minister Konstantinescu, ki je obdržal še dalje položaj guvernerja Nar. banke, prosvetni minister Andrei, ki je bil minister že v prejšnji vladi, pravosodni minister Micescu, svoj čas zunanji minister v vladi Oktaviana Goge, minister za delo prof. Ralea, ki je imel isto mesto v prejšnji vladi, minister za narodno zdravje vseuč. profesor Bortolomei, znani bukareški kirurg, minister za vere in umetnost prof. Nistor, vseuč. prof. iz Černovic in večkratni minister za Bukovino, kmetijski minister prof. Sisescu, bivši kmetijski minister v vladi prof. Jorge, minister za obrambo general Ileus, ki je bil minister za obrambo tudi v prejšnji vladi, minister za manjšine Dragomir, v prejšnji vladi isto, minister za zrakoplovstvo in mornarico general Teodorescu, minister za oboroževanje prof. Slovescu, minister za državno premoženje Pop, prometni minister Gigurtu, ministrstvo za javni red je ukinjeno.

Za državne podtajnike pa so imenovani: profesor Serban v kmetijskem ministrstvu; v predsedništvu vlade Pipicescu in dr. Topa, ki bo do deljen ministrstvu za zdravje; v notranjem ministrstvu Portocal in Vindu; v ministrstvu za dela pa je imenovan za drž. podtajnika bivši voditelj soc.-demokratske stranke Grigorovici; v ministrstvu za narodno gospodarstvo Popovici.

Nova vlada je prisegla pred kraljem Karlom snoči ob 21. Po sestavi nove romunske vlade bosta narodna skupščina in senat nadaljevala s svojim delom.

Na današnji popoldanski sejo senata bo prvič prišel tudi romunski prestolonaslednik, vojvoda Alba-Julijski, ki je polnoleten ter je po zakonu postal senator.

Romunska politična javnost se še vedno zanima za razloge odstopa prejšnje vlade. Uradni krogi odločno zanikajo vse vesti, ki so se razširile v tujini, da so krizo prejšnje vlade povzročile težave, ki so se pokazale pri trgovinskih pogajanjih med Romunijo in Nemčijo. Poudarjajo, da je kriza nastopila samo zaradi odstopa treh članov prejšnje vlade, do česar pa je prišlo zaradi nesporazuma glede nekaterih notranjih političnih vprašanj.

Sestava nove vlade je bila snoči ob 21.45 razglašena v posebnem uradnem poročilu, izdanem na dvoru. Pri prisegi nove vlade je imel krajši govor tudi kralj. Govoril je o nalogah nove vlade. Predsednik vlade Tatarescu je kralju odgovoril, da ima vlada v notranji politiki za cilj popolno pomiritev političnih strasti. Vlada bo okrepila vojaško in moralno moč države, da bi mogla ohraniti neokrnjeno in strogo nevtralnost Romunije.

Angleška 10.000 tonska križarka „Belfast“ hudo poškodovana po mini ali torpedu

Nemci so do zdaj z minami in podmornicami uničili angleškega trgovskega ladjevja, izgubili pa so 25% svojih podmornic

London, 25. novembra. o. Poveljstvo angleške vojne mornarice je izdalo naslednje sporočilo:

Križarka »Belfast« je bila poškodovana dne 21. nov. s torpedom ali mino v Firth-of-Forthu v bližini otoka May. Okoli 20 mornarjev je ranjenih. »Belfast« je križarila z 10.000 tonami. Bila je spuščena v morje pred dvema letoma. Ladja je bila odpeljana v ladjedelnico, kjer jo popravljajo. Na klic za pomoč so vse ladje, ki so bile bližnji hite k »Belfastu«. Tudi z vsaka z obale so videli poškodovano ladjo, ko je prihajala v luko. Pet hujše ranjenih so odnesli v bolnišnico. Vsi ostali ranjenci so ostali v ambulanci ladje. »Belfast« je zapustil Firth of Forth v torek ob 9 z ostalimi vojnimi ladjami ter se vrnil v luko okoli 15. »Belfast« je bila dodeljena poveljništvu domače mornarice na dan

Vlada bo imela v zunanji politiki isto smer kot prejšnja. Skrbno bo varovala nevtralnostna načela. V notranji politiki se bo prizadevala, da dvigne življenjsko raven delavstva po mestih in vaseh, ter zato kliče vsej romunski javnosti, naj jo podpre pri tem velikem delu.

Berlin, 25. nov. m. Nemška politična javnost je pozorno zasledovala razvoj krize romunske vlade. V sestavi nove Tatarescove vlade vidijo neuspeh vseh prizadevanj za ustanovitev balkanskega bloka. Romunija se bo verjetno naglila nekoliko bolj proti zahodnim velesilam, čeprav bo še nadalje ohranila strogo nevtralnost. Nemški politični krogi dalje izjavljajo, da Italija ne namerava pospeševati ustanovitve takega balkanskega bloka. Rusiji pa ni toliko do Balkana, da bi prevzela vodstvo za ustanovitev balkanskega bloka. Zato ima to vprašanje za zdaj več ali manj samo akademski značaj.

pred začetkom vojne. »Belfast« je ena od 60 križark angleške vojne mornarice.

»Belfast« je rešila večja bojna ladja, ki je bila v sedanjih vojni poškodovana od nemških podmornic. Nemci so do zdaj potopili starejšo veliko bojno ladjo »Royal Oak«, starejšo letalonosilko »Courageux« in torpedovko »Gipsy«. Poškodovali pa križarko »Southampton«. Vsega skupaj za približno 70.000 ton ladij. Anglija pa ima v delu zdaj blizu pol milijona ton novih bojnih ladij, ki bodo v kratkem lahko nastopile službo. Od trgovskega brodovja je Anglija do zdaj izgubila tričetrti odstotka od 18 in pol milijonov ton, kolikor šteje njeno brodovje brez obalnih in ribiških ladij. Nemci pa je izgubila 25% svojih podmornic.

Včeraj je zadel na mino angleški parnik »Mangalora« v ustu Temze, nemška velika parnika »Adolf Woermann« ter »Berta« pa sta se potopila sama, ker so ju preganjale angleške ladje. Nemški parnik »Wattusie« pa je pobežnil iz nekega pristanišča v portugalski vzhodni Afriki.

V zadnjih treh dneh pa je francoska mornarica uničila tri nemške podmornice. Francoski rušilec »Sirocco« je sam pred dvema dnevoma uničil dve podmornici. Včeraj pa je francoska vojna ladja uničila tretjo podmornico v Rokavskem zalivu. Pred francosko torpedovko so opazili torped, kateremu so se srečno izognili, takoj nato pa so odpluli na mesto, kjer se je podmornica potopila. Zmetali so večjo količino bomb in so kmalu nato opazili velike oljnatke lise. Kljub minam je uspelo Angležem, da so pripeljali v London večjo skupino trgovskih ladij.

Ogledniška letala, ki so letela nad nemškim bojiščem, poročajo, da niso opazila nikakega gibanja nemških čet. Pač pa poročajo iz luxemburške meje, da Nemci kopljejo tam nove strelske jame, ker so prvotni bili najbrž zaradi poplave uničeni.

Angliji se ni treba bati, da bi izvedli Nemci večje napade na angleška industrijska mesta, ker je najbližje mesto oddaljeno od nemške meje 480 kilometrov. Če bi tudi prišli, bi bila možnost bombardiranja manjša, ker morajo Nemci zaradi velike oddaljenosti vzeti več goriva in manjše število bomb. Ne bi jih mogla spremljati lovska letala. Zato pa je možnost angleških in francoskih letal, da bombardirajo največja nemška industrijska mesta ki so oddaljena le 240 km od francoskega bojišča, dosti večja.

Nemška propagandna prizadevanja v Turčiji

Ankara, 25. nov. o. Nemški poslanik v Ankari von Papen je po vrnitvi iz Berlina začel z obsežnim propagandnim delom, da bi spet osvojil postojanke, ki jih je Nemčija izgubila po podpisu vojaške zveze med Anglijo, Francijo in Turčijo. Nemška propaganda v Turčiji se je zadnje čase potrojila. Poslanik sam ne zamudi nobene prilike za pridobivanje pomembnejših turških političnih ljudi. Tako je pred dvema dnevoma priredil v Anatolskem klubu razkošno kosilo, na katero je bilo povabljenih več ministrov, visokih uradnikov, poslancev itd. Gostje so dobili na mizi vsak po en izvod nemške »Bele knjige«, v kateri nemška vlada po svoje razlaga začetek sedanje vojne in vzroke, ki so do vojne privedli. Pravijo pa, da Papenova prizadevanja nimajo zaželenega uspeha.

Rdeči križ za prizanašanje nedolžnim v vojni

London, 25. nov. o. Angleško informacijsko ministrstvo poroča: Nemška vlada je odklonila podpis sporazuma o tem, da bi njene vojne sile ne bombardirale nezavarovanih mest ter prizanašale v vojni ženskam in otroci. Podpis takega sporazuma je pri vseh vojskovanjih se državah posredoval mednarodni Rdeči križ. Nemčija odklonitev utemeljuje s tem, da takega sporazuma ne more podpisati, ker bi zmanjševal uspešnost njene vojskovanja.

Prepir med sosedom, ki se je končal s smrtjo

Huda policia pri Smarju, 25. nov. Prepirov med sosedi se tudi v naši vasi ne manjka. Vselej pa so kmetje dozdaj še kar nekam mirno poravnali spore, brez težjih posledic. Zato je razumljivo, da je zadnji tak dogodek, ki se

Vesti 25. novembra

Svedska vlada je že v naprej protestirala v Berlinu zaradi govoric, da namerava Nemčija zopet položiti mine v švedskih obalnih vodah. Poročila, ki so prispela na Švedsko, pravijo, da bo Nemčija manj kot štiri milje daleč od švedske obale položila nove mine.

Spanija se je odločila, da bo izdelala novo močno bojno ladjeve. V kratkem bodo pričeli delati v Ferolu štiri 35.000-tonske bojne ladje, 14 15.000-tonskih križark, 14 podmornic in 14 torpednih lovcov.

Ob jorkširski obali so veliki valovi naplavili nad 20 nemških min, ki so zdaj neškodljive.

Ugledni švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Berlina, da je bilo vse imetje nemškega veleindustriarja Thissena, ki je v začetku vojne pobežnil v Švico, zaplenjeno 17. novembra, ker se Thissen ni hotel vrniti v domovino.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je včeraj sprejel nemškega poslanika v Rimu Mackensena in imel z njim daljši posvet.

Belgijska vlada je ostro protestirala pri angleški vladi zaradi novih ukrepov proti nemškemu izvozu čez nevtralne države.

Švicarski listi z veliko skrbjo razpravljajo, ka bo s švicarskim gospodarstvom, ko se bo ustavil izvoz nemškega blaga čez Švico v italijanska pristanišča.

V prestolnici Argentine, Buenos Airesu, so snoči imeli prve vaje za obrambo proti nočnim napadom iz zraka. Ob tej priliki je bila v vsej Južni Ameriki izvedena prva zatemnitev vsakega večjega mesta.

Anglija si po načrtu prizadeva, da bi s pomočjo nevtralcev pokopala varnost Nemčije. Nevtralne države bodo v kratkem prišle v položaj angleških dominionov ali protektoratov, pišejo nemški listi, ko obsojajo nove angleške blokadne sklepe.

Glavni cilj nemškega vojskovanja na morju in v zraku je ta, da bi Belgijo prisilili z neprestanim draženjem, da se priključi ta Angliji in Franciji, narkar bi jo Nemčija lahko napadla in zasedla ter s tem dobila v oblast njeno obalo, od koder bi lahko z vsi silo udarila na Anglijo. To etališče zastopajo vsi voditelji nemške vojske, pišejo angleški listi.

Hud potres v osrednji Turčiji je zahteval 43 človeških življenj.

Sloviti nemški letalski izumitelj Messerschmidt je pobežnil iz Nemčije v Holandijo in prosi za holandsko državljanstvo.

Zadnji posveti kanclerja Hitlerja z nemškimi vojaškimi poveljniki so baje veljali tudi pripravi za izdajo utrjene obrambne črte na vzhodu. Črta bi segala od Baltijskega morja do slovaške meje in bi Nemčijo branila pred morebitnim napadom boljševiških prijateljev.

V Parizu so včeraj praznovali 10 letnico smrti slovitiga državnika Clemenceauja, ki je kot diktator vodil Francijo v svetovni vojni. Če bi bilo po njegovem, bi bila Nemčija po svetovni vojni razkosana na več kneževin, da bi bilo preprečeno s tem edinstvo vseh Nemcev — Francija pa bi obdržala nadzorstvo nad posebno porensko državo. Francozi zdaj pravijo, da bi do sedanje vojne ne bilo nikdar prišlo, če ne bi bili tedaj Angleži prepričani izvedbo Clemenceaujevega načrta.

V finski prestolnico se polagoma vračajo vsi tisti prebivalci, ki so se ob začetku spora s Sovjeti prostovoljno izselili. Ne smejo pa se vrniti ljudje iz tistih predelov, od koder so se morali umakniti po nalogu oblasti.

Turško finančno odposlanstvo je včeraj dopotovalo v Pariz, kjer so ga sprejeli zastopniki francoske vlade. Iz Pariza pojde odposlanstvo v London na važna posvetovanja z Anglijo. Posveti se bodo nanašali na gospodarsko sodelovanje obeh držav po določenih nedavno sklenjenih vojaških zvezeh.

Ameriški strokovnjaki izražajo dvome o tem, da bi bile nove nemške mine, ki jih spuščajo v morje letala, na daljši čas kaj zelo uspešne, ker bodo Angleži kmalu dobili učinkovito pomoč proti njim, razen tega pa lahko tudi Angleži začno spuščati mine v tiste pomorske predele, koder plovejo še nemške ladje.

Poljska vojska v Franciji šteje že 90.000 mož, je izjavil predsednik poljske vlade general Sikorski.

92.000 ton surovega gumi je bilo prodanega včeraj na javni dražbi v Marseillu: Gumi je bil namenjen v Nemčijo, pa so ga zaplenile francoske vojne ladje. Dobava te surovine je Nemčiji zdaj popolnoma onemogočena, zaradi česar so že pred časom odredili zaplenbo vseh zasebnih gumijastih koles.

S hudimi napadi na Holandijo so spet začeli nekateri vodilni narodnosocialistični listi. To bi pomenilo, da Nemčija spet pripravlja kaj proti tej državi.

Georg Elser, mož, ki ga nemška policija uradno dolži atentata v Münchnu, je bil po tridnevah angleškega informacijskega ministrstva šele pred tednom dni odpuščen iz koncentracijskega taborišča v Dachau.

Voditelj angleške propagande za tujino na uradnem obisku v Belgradu

Belgrad, 25. nov. Predsednik britanskega zavoda za kulturno sodelovanje z tujino lord Lloyd, ki je včeraj prispel v Belgrad, je bil še isti dan sprejet pri predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviču, prosvetnem ministru Boži Maksimoviču in ministru brez listnice Konstantinoviču. Danes bo lord Lloyd imel več sestankov z ostalimi uglednimi kulturnimi in političnimi delavci. Opoldne bodo njemu na čast priredili slavnostno kosilo, zvečer pa bo tukajšnji angle-

ški Klub prijateljev Anglije in Amerike priredil velik sprejem.

Prihod voditeljev angleške propagande je v Belgradu vzbudil izredno pozornost, zlasti v tujih diplomatskih krogih. Lord Lloyd bo ostal v Belgradu tri dni in bo pripravil vse potrebno za ustanovitev angleškega informativnega in propagandnega urada ter kulturnega instituta v Belgradu.

Ozadje zadeve z ugrabljenjem angl. vohunov na nemški meji: Skrivna mirovna pogajanja Angležev z nemško opozicijo

London, 26. nov. o. Člana angleške obveševalne službe Stewens in Best, ki ju je nemška politična policija ugrabila na holandskem ozemlju ter ju s silo odpeljala v Nemčijo, sta kakor poročajo poluradno imela nalogo dogovarjati se z uglednimi nemškimi ljudmi, ki nasprotujejo vojni in sedanji politiki Nemčije za sklenitev mira. Na sestanku v Venloyu bi se Angleža morala dobiti z zastopnikom teh nemških krogov in se z njimi posvetovati o mirovnih pogojih, ki bi jih stavila Anglija, če bi ti krogi v Nemčiji vrgli narodno socialistično vlado in prenehali z vojskovanjem.

To dejstvo daje razlago, zakaj se je Anglija v začetku vojskovanja proti Nemčiji samo s propagando. Nezadovoljstvo proti sedanji vojni je moralo doseči v Nemčiji tak obseg, da so se Angleži spustili z nezadovoljnimi krogi v prava pogajanja. Nemška policija je za to zaroto zvedela in z ugrabitvijo omenjenih angleških odposlancev ter z obsežnimi aretacijami po Nemčiji skušala preprečiti, da bi se v svetu razširile vesti o nezadovoljstvu v Nemčiji in pa, da bi preprečila rovarjenje narodnosocialističnih nasprotnikov v Nemčiji sami.

Bencin na karte - že jutri Omejitev prometa z luksuznimi avtomobili

Belgrad, 25. nov. m. V trgovinskem ministrstvu je bila snoči konferenca zastopnikov finančnega ministrstva ter ostalih gospodarskih ministrov. Na sestanku so razpravljali o omejitvi potrošnje bencina. Sprejeti so bili potrebni sklepi, ki bodo verjetno že jutri začeli veljati. Za omejitev bencinske potrošnje bo uveden sistem nakaznic. Danes bodo določili količine bencina. Prepovedan bo predvsem promet z luksuznimi osebnimi in državnimi avtomobili ob nedeljah in praznikih. Sploh bodo nastopile v glavnem spremembe v prometu z luksuznimi vozili. Tovorni in avtobusni promet ne bo trpel nobene škode.

Mussolinijeva pozornost do jugoslovanskega bolnega študenta

Belgrad, 25. nov. m. Učenec VI. razreda gimnazije iz Pančeva, Milan Jonov, je pred kratkim poslal pismo predsedniku italijanske vlade Mussoliniju, v katerem ga je prosil za brezplačno zdravljenje v kakem italijanskem zdravilišču. Te dni je italijanski konzulat v Belgradu pisмено obvestil omenjenega dijaka, da mu je predsednik vlade Mussolini dovolil tri-mesečno brezplačno zdravljenje v nekem italijanskem državnem zdravilišču za pljučne bolezni.

Razpis velikega notranjega posojila

Belgrad, 25. nov. m. Na finančnem ministrstvu je bila včeraj popoldne konferenca z zastopniki industrije glede izdaje prvega obroka notranjega posojila. Ta del posojila bo izdan v začetku decembra. Konferenco je vodil pomočnik finančnega ministra Horvacki, ki je navzočnim razložil namene vlade, za izdajo prvega dela 6% posojila. Ker bo prvi del imel 600—7000 milij. din, so banke in zavarovalne družbe v naprej sklenile vpisati večji del posojila. Industrijski zastopniki so pokazali popolno razumevanje za potrebo tega posojila, ki bo služilo za podpora našemu gospodarstvu.

Shodi in sestanki

Belgrad, 25. nov. m. Danes in jutri bo po vsej državi spet več shodov, ki so jih sklicale posamezne politične stranke. Nekateri ministri so že odpotovali iz Belgrada deloma na svoje domove, deloma pa naravnost v svoje volivne okraje. Iz Belgrada se je odpeljal tudi gradbeni minister dr. Miha Krek, ki se bo danes popoldne in jutri mudil v krškem okraju, kjer bo imel več sestankov s pristaši JRZ.

Voditelj nemške »črne fronte« Otto Strasser je izjavil francoskim listom, da omenjenega atentatorja Elserja sploh ne pozna.

Litvanska vlada je razglasila Vilno za litvansko glavno mesto. Vlada pa se ne bo preselila v Vilno. V mestu bo postavila samo urade za kulturo in gospodarstvo.

Vsesvetska akcija je vrgla za reveže 96.697 dinarjev

Ljubljana, 25. novembra.

Ko je pred lanskimi prazniki umrlih župan dr. Juro Adlesič pozval Ljubljance, naj počaste rajne z dobrimi deli, so takoj priskočila na pomoč vsa humanitarna društva in dobrodelne organizacije našega mesta. Predvsem članice, a tudi člani so zbirali odkupnine od razkošja na grobovih in v znamenje ter v zahvalo za darovane odkupnine ponujali občinstvu preproste vence in sveče v mestnih barvah. Že lani so bila vsa ljubljanska pokopališča v znamenju belozelenih sveč in vencov vsesvetske akcije. Bilo je nad 100.000 din čistega dobička in s tem lepim darilom Ljubljancem je bil ustanovljen v stari cukrarni zavod za najbednejše za meseca decembra. Poleg kuhinje so mestni reveži v stari cukrarni dobili tudi veliko ogrevalnico in prenočišče. Meseca junija je bil pa v stari cukrarni odprt tudi prehodni dom za zane-marjene otroke, ki so nadlegovali ljudi z beračenjem in prodajanjem razne drobnarije. Lahko rečemo, da je otroški prehodni dom v stari cukrarni skoraj na mah zatrl beračenje otrok v našem mestu in take otroke pripeljal na pravo pot. Pa tudi kuhinja v stari cukrarni je z velikim uspehom zmanjšala število odraslih beračev, saj je doslej popolnoma brezplačno dala revežem 75.000 kosil in večerj. Če primerjamo vse stroške za ureditev in vzdrževanje zavodov v stari cukrarni z dohodki lanske vsesvetske akcije, opoznamo, da je samo lanska vsesvetska akcija prispevala k tem stroškom polno tretjino!

Geslo: »Počastite rajne z dobrimi deli!« so Ljubljanci obojevali tudi vse leto ter ob smrti svojcev in prijateljev poklanjali večkrat prav značne vsote za mestne reveže. Če je bil tak do-brotnik želel, je mestni socialni urad na krato po tem geslu počastil umrlega položil preprost venec s trakovi v mestnih barvah. Zato je bilo toba z odkupnino od razkošja pri pogrebi in na grobovih hiteti, vendar so pa venci v belozeleni trakovi in napisom: »Rajnim v spomin — revnim v podporo!« naznanjali povprečno pri vsakem desetem pogrebu dobro srce pokojnikovih svojcev in prijateljev. Večina odkupnin je bila pa seveda pozneje nakazana in danes lahko objavimo, da se je županovo geslo »Počastite rajne z dobrimi deli!« tako uveljavilo, da bi že vsako krsto krasil najmanj po en venček. V počastitev rajnih je bilo namreč darovanih več stotakov nego je bilo pogrebov!

Zaradi nemirnih in negotovih časov je pa letos pred vsemi sveti Vrhovni socialni svet mesta Ljubljane dvomil o uspehu vsesvetske akcije. Toda navzile vsak dan večjemu pomnjanju in kljub strahu pred bodočnostjo in pred še večjim poslabšanjem razmer, je tudi letošnja vsesvetska akcija imela najpogostejši uspeh.

Tudi letos so pred prazniki umrlih in na dan Vseh svetih pred pokopališči ponujale sveče zastopnice vseh ljubljanskih ženskih organizacij na čelu s svojimi predsednicami in s soprogami najvišjih ljubljanskih dostojanstvenikov, vendar si pa humanitarna društva skoraj niso upala v tako nemirnih časih pobirati odkupnin po mestu od hiše do hiše in ob etojnicah. Zato je bil letos znatno večji uspeh pred pokopališči nego lani, v mestu pa seveda manjši. Zato so pa razni dobrotniki, zlasti uradi, zavodi in podjetja zbrala prav značne vsote, ne da bi zahtevala vence ali sveče. Na prvem mestu med njimi moramo imenovati Vzajemno zavarovalnico z darilom 10.000 din.

Splošna slika se pa v primeri z lanskim letom predvsem pozna pri oddaji vencov in sveč. Letos je bilo oddanih četrtino več malih vencov, kar nam najlepše priča, kako je geslo »Počastite rajne z dobrimi deli!« vedno bilo upoštevano med najširšimi sloji. Kar se pa velikih vencov tiče, jih je bilo letos oddanih 50% manj kakor lani. Ta številka kaže na poslabšanje razmer, vendar se pa ne smemo plašiti, ker so premožnejši sloji darovali odkupnine, ne da bi zahtevali vence. Če pa za en velik vnc računamo pet malih vncov, so ta neposredna darila, torej, ko darovalci niso vzeli vencov, letos znižala oddajo vencov za petino. S tem pa seveda ni zmanjšala skupna vsota, temveč zvišala.

Najbolj se pa pomanjkanje manj premožnih slojev, ki imajo za najbolj odprto erco, opaža pri svečah. Pomešiti moramo, da je bila lani ogromna večina sveč oddanih na stojnicah, ko so ljudje darovali odkupnine za posamezne svečke. Zato je bilo lani oddanih 30% več sveč. To število se je torej zmanjšalo zato, ker se letošnja vsesvetska akcija ni več posluževala tako velikega števila stojnic po mestu kakor lani.

Na dohodek v celoti pa prav zelo vpliva tudi visoka podražitev sveč, ker so surovine zanje dosegle že dvojno ceno. In zato je bilo pri svečah polovico manj dobička. Vsesvetsko akcijo so namreč letos sveče veljale skoraj dvojno lanske ceno, odajala jih je pa po isti ceni kakor lani.

Navzile vsem tem činjenicam pa letošnja vsesvetska akcija izkazuje nad 1000 din več čistega dobička kakor lanska. Lani je namreč čista vsesvetska akcija imela 95.350 din dobička, letošnja pa 96.697 din. Ker smo pa lani prišli temu do-

bičku tudi neposredna darila pred prazniki Vseh svetih za ta namen, moramo k dohodkom vsesvetske akcije tudi letos prišteti vse dohodke odkupnin od razkošja pri pogrebih med letom. Po lanskih praznikih umrlih so dobrotniki darovali v ta namen 74.761 din. Letošnja vsesvetska akcija je torej prinesla mestnim revežem vse leto 171.458 din, da so lanske in letošnje odkupnine od raz-

Celjska občina povišala plače vsem svojim nameščencem

Ob pol 7 zvečer se je pričela v posvetovalnici mestnega poglavarstva plenarna seja celjskega mestnega sveta pod predsedstvom župana dr. Alojzija Voršiča. Lahko rečemo, da je današnja seja z ozirom na čase, v katerih živimo, pomembna zaradi sklepov mestnega sveta ne samo za mestne uslužbence, temveč tudi za vsa javnost, zlasti pa za vse javne ustanove in zasebnike. Mestni svet je namreč na današnji seji razmotril, kako bi se dalo pomoči v času draginje uslužbencem in nameščencem ter delavcem celjske mestne občine.

Župan dr. Voršič je poročal, da so bili vsi sklepi zadnje javne in tajne seje izvršeni. Za Celjsko kočo je načrt in proračun že izvršen in hodo o tem razpravljali na prihodnji seji. Nadalje je poročal, da se je ustanovil na mestnem poglavarstvu posebni zaščitni urad.

Za mestno elektrarno in mestna podjetja je poročal referent g. Golobranc Konrad. Ugodi se prebivalcem Oblakove ulice in se namesti ena električna svetilka. Preračun 1450 din je bil odobren. Za pot za bolnišnico ob platu se je ugotovilo, da je svetilka nepotrebna, ker se lahko občinstvo poslužuje razsvetljene ulice. Mestnim inkasatom so odkloni prošnja za dežne plače, ker ni kritja za to.

Zvišanje plač mestnim uslužbencem in delavcem.

Najvažnejše poročilo na današnji seji je imel socialni referent prof. Bitenc Mirko. Z ozirom na draginjo, ki je zelo močno zadela zlasti delavstvo in nameščence, je predlagal socialni referent, da se s 1. decembrom 1939 zviša najnižja meza delavcem, zaposlenim pri pomožni akciji, od 2,75 na 3 din in prizna do preklica izredna doklada: vsem delavcem se zviša urna meza za 50 par; vsem pogodbenim in pragmatično nastavljenim uslužbencem ter dnevniciarjem in upokojencem se zvišajo celotni prejemki v gotovini in naturi oz. pokojnine do 1000 din plače za 15 odstotkov, od 1000 do 2000 din: za

Auer, Korže & Co. spet pred sodniki

Današnje nadaljevanje procesa je prineslo na dan nove zanimivosti

Maribor, 24. nov.

Ogromno zanimanje je vzbudil pred mesecem dni proces, ki se je začel dne 27. oktobra pred malim senatom mariborskega sodišča ter se je danes ves dan pred istim forumom nadaljeval. Ta proces je spravljal na zatožni klopi odlične in bogate mariborske meščane, katere pa je državni pravnik v svoji obtožnici naslikal kot sleparje ne-navadnega formata. Predvsem sta to oba glavna obtoženca, 51 letni bivši ugledni mariborski obrtnik in hišni posestnik Anton Auer in 47 letni posestnik in gostilničar, lastnik milijonskega premoženja Maks Korže. Poleg navedenih pa sede na zatožni klopi še 37 letna Koržetova žena Terezija, 28 letni klobučarski mojster Franc Cančala s svojo 28 letno ženo Antonijo, 38 letni mizarski mojster Viljem Benkič, 38 letni tekstilni strokovnjak Frierik Sapec in 42 letni mizarski mojster Anton Kolar.

Auerjevi znameniti konkurzi

so glavna vsebina te razprave. Anton Auer, nekoč ugleden in premožen mož, se je polakomni še večjega bogastva, pa se je vrgel na sleparstvo. Ker je videl, da so se nekateri bogatelji s konkurzi, je napravil še on tako in reš se mu je posrečilo, da je svoje upnike temeljito opeharil. Toda njegova sreča ni dolgo trajala. Prišlo je na dan, da Auer pri konkurzu ni prijavil vsega svojega premoženja, temveč da ima še neke hranilne knjižice, ki jih hranijo njegovi prijatelji. Te knjižice so se našle in videlo se je kar naenkrat, da ima Auer še toliko gotovine, da je lahko izplačal vse svoje upnike, pa še mu je nekaj ostalo. Vloge so znašale namreč skoraj pol milijona dinarjev. Nato je začel Auer spet s svojo klobučarsko obrtjo, ki mu je znova dobro šla. Toda prva izkušnja ga ni izučila. Na prigovarjanje Koržeta je poskusil z novim konkurzom. To pot pa je da vso gotovino 250.000 din shraniti svojemu prijatelju Koržetu, nato pa je napovedal konkurz. Njegovi dobavitelji so se obrisali za več stotisoč din. Auer je

košja na grobovih podprle mestne reveže z blizu 280.000 din. Toda vsa ta prelepa vsota je še vedno premajhna za kritje stroškov stare cukrarne. Ker smo že zgoraj navedli humanitarna društva in dobrodelne organizacije in predvsem naše plemenito žanstvo, moramo podčrtati tudi velike zasluge požrtvovalnih samarijanov, gasilcev, bojevnikov gozdnikov in vsem na čelu požrtvovalnosti naših idealnih skavtov. In prav sodelovanje skavtov nam dokazuje, da je geslo »Počastite rajne z dobrimi deli!« naša mladina sprejela z največjo vnemo in zato bomo doživeli še mnogo vsesvetskih akcij in vedno večje uspehe.

10 odstotkov in od 2000 do 3000 din 5 odstotkov. Povišanje izredne draginjske doklade bo obremenilo mestne finance letno za ca. 360.000 din. Pri delavcih bo znašala ta izredna družinska doklada in sicer pri delavcih z višjo urno mezo do ca. 10 odstotkov, pri delavcih z nižjo in manjšo mezo pa 25 odstotkov. Tako bo delavec, ki zasluži 600 din, prejemal sedaj 750 din.

Socialni referent je obenem poročal o podpori najbednejšim družinam. Tovarnar Westen Avgust je ob priliki poroke daroval za celjske reveže 200.000 din z izrecno željo, da se ta denar razdeli najbednejšim družinam z večjim številom otrok in pomaga zlasti bolnim družinam. Socialni politični odbor bo to izvršil.

Nov socialni in zdravstveni odbor.

Za pravni odbor je poročal ref. g. dr. Milnar. Po pravilniku statuta za socialno skrbstvo za mesto Celje se je osnoval nov socialni in nov zdravstveni odbor. Do sedaj je bil le zdravstveno-socialni odbor. V socialni odbor so bili izvoljeni za predsednika g. prof. Mirko Bitenc, za podpredsednika Josip Jagodič, kot člani pa gg. Kranjc Ludovik, Lukman Franc, Repnik Anton, Kramar Vinko in Plankar Martin. S tem je prenehal zdravstveno-socialni odbor in je bil izvoljen nov zdravstveni odbor: g. dr. Skoberne Jurij, Šmigovec Viktor, Lukman Franc, Jagodič Josip in Pibrovac Rudolf.

Revizijsko poročilo je podal mestni svetnik g. Rižner. V smislu pravil je pregledal blagajniške poslovnične mestne blagajne in našel vse v najboljšem redu. Vse osebe zasluži pohvalo in priznanje.

Nato se je kot nujno razpravljalo o spremembi pravil Mestne hranilnice, ki se po sklepu mestnega sveta prilagode novi uredbi. Nova uredba navaja, da bo v bodoče mestni svet volil 1/2 članov upravnega odbora Mestne hranilnice, 1/4 bo članov mesta Celja in 1/4 vlagateljev. V bodoče bo mestni svet volil tudi nadzorstvo. Sledila je tajna seja.

svojo obrt z lokalom in vso zalogo vred prodal svojemu pomočniku Cančali, s pomočjo drugih prijateljev, ki sede sedaj z njim vred na zatožni klopi, pa je vnovič nekatere druge svoje terjatve ter se je lepo vsedel v kot kot bogat rentier. Izposojal je denar na visoke obresti ter koval načrte, kako bi še bolj obogatel, ko ga je pa zopet zadela sila zakona. Spet so mu upniki prišli na sled, da je zatajil premoženje ter je prišel pred sodnike.

Korže hoče Auerjev denar uta iti

Na podlagi zgoraj navedenih dejstev je prišlo do razprave, ki se je začela dne 27. oktobra, t. l. in je prinesla zanimive senzacije. Prva je bila ta, da je Korže odločno zanimal, da bi bil dobil od Auerja četrta milijona dinarjev. To, da je hotel prijatelj Korže njegov denar utajiti, je Auerja vrglo kviku ter je postal Koržetu naenkrat smrti sovražnik. Začel je Koržeta zmerjati ter razkrivati njegove pise, s katerimi je pomnožil svoje bogastvo, na kar se je Korže revanžiral ter razkrinjal Auerja kot pravega gangsterja, ki je pripravil celo roparski napad na slugo tukajšnje davčne uprave, kadar bo nesel na pošto denar. Naredil je natančen načrt, da bi se ta napad moral izvršiti v soboto, kadar nese sluga na pošto do dva milijona din. Auer je potem celo pokazal tega sluga Koržetu, da si bi dobro zapomnil njegov obraz.

Pri nadaljevanju razprave

ki je bilo danes ves dan, so bile v prvi vrsti zaslisane številne priče, ki so potrdile, da je Auer res imel pri Koržetu shranjen denar in sicer velike vsote. Tako je ponujal gostilničarju Štiberju kar 200.000 din za otvoritev hotela na otoku Krku. Korže je tudi pri današnji razpravi vztrajal na tem, da od Auerja ni dobil nobenega denarja in da si je Auer vse skupaj izmislil samo zaradi tega, ker bi ga rad gospodarsko uničil. Zapravil je naj-

prej svoje imetje, sedaj pa bi rad še Koržetovo. Pri vsaki Auerjevi izjavi je Korže skočil pokonci ter zmerjal Auerja z besedami »gangster, slepar«. Kadar je tako kričal nad Auerjem, je vedno stopil k vratom dvorane ter jih odprl, tako da je slišalo tudi občinstvo, ki je bilo na hodniku, te ljubeznive izraze, s katerimi sta se oba medsebojno obkladala. Zaslišan je bil med drugimi pričami medicar Gert, ki pravi, da mu je Korže posodil 225.000 din. Auer zatrjuje, da je bil to njegov denar, katerega je Korže posodil Gertu. Korže pa to odločno zanika ter dokazuje, da je tedaj dvignil v hranilnici večjo vsoto denarja. Auer je sleparil tudi s kavčiji ter tako opeharil svojo bivšo nastavljenko Ano Polak za 20.000 din.

Ista priča je potem trdila, da jo je poslal Auer nekoč h Koržetu po 10.000 din, katere ji je Korže izročil. Ko so Auerju prodali trgovino, je s solznimi očmi javkal »sedaj pa sem vse izgubil«. Pri zaslišanju priče Serbine je Korže na ves glas vzdihoval »gospod predsednik, lahko se razburjam, saj gre za mojih četrta milijona dinarjev«. Pod kakšnimi pogoji je Auer posojal denar, se vidi iz pričevanja Jerneja Baumana. Za posojilo 10.000 din, ki ga je dobil od Auerja, je moral temu podpisati menico za 16.000 din, imeti sigurnega zianta in še se je Auer na njegovo imetje vknjižil. Priča Vrabec Fanika, pastorka obtoženega Auerja, je pripovedovala pred sodniki, da se je pred ženitvijo svoje matere z Auerjem informirala o njegovem premoženju ter je izvedela od Koržeta, da ima pol milijona din. Cančala je oporekal ter dejal, da ne bo pol milijona, pač pa, da bo 3 do 4 sto tisoč. Na vprašanje predsednika Koržeta, zakaj je rekel, da ima Auer pol milijona, je Korže odvrnil, »da bi prišlo do poroke ter bi se Auerja iznebil«. Zaslišan je bil tudi davčni sluga Paj Ignac, ki izpove, kako ga je nekoč Korže gledal na ulici, ko je nesel denar v torbici na pošto. Ko je Korže predlagal svojo ženo kot pričo, je Auer odvrnil: »tvoja žena priseže tudi na fajfo tobaka«.

Sodba

Ob četrta sedem zvečer se je senat umaknil k razpravljanju ter se je po eno in četrtturnem posvetovalstvu vrnil v dvorano. Predsednik dr. Cemer je razglasil naslednjo sodbo:

Vsi nadaljnji dokazi se zavrnejo, vsi obtoženec so krivi ter se obsodijo. Anton Auer na eno leto in šest mesecev robove in 3 leta izgube častnih pravic. Stroški kazenskega postopanja so neizterljiv. Maks Korže se obsodi samo zaradi lažne izpovede kot priča na 7 mesecev strogega zapor, 2 leti izgube častnih pravic, na plačilo povprečnine 2000 din in na plačilo stroškov kazenskega postopanja. Glede prikrivanja Auerjevega denarja se Korže oprosti, ker ni bilo dovolj dokazov. Korže Terezija, žena Koržeta Maksa, se obsodi na štiri mesece strogega zapor, na izgubo častnih pravic za 2 leti zaradi krivega pričevanja. Cančala Franc se obsodi na 4 mesece strogega zapor, izgubo častnih pravic na 2 leti, pogojno za 2 leti, na plačilo stroškov kazenskega postopanja in na povprečnino 500 din. Njegova žena Cančala Antonija je obsojena na 3 mesece strogega zapor, izgubo častnih pravic za 2 leti, pogojno na 2 leti. Benkič Viljem dobi 3 mesece strogega zapor, izgubo častnih pravic za 2 leti, pogojno za 4 leta. Kolar Anton se obsodi na 400 din denarne kazni ali 7 dni zapor, pogojno na 3 leta. Postopanje proti Frieriku Sapecu se je izločilo, ker je mož pobegnul v Nemčijo. Zasebni udeleženci se zavrnejo na civilnoopravno pot.

Ljubljana

Mraz počasi pritiska v naše kraje. Davi je bila po poljih in okolici slana. Mirno stoječe vode so pomrznile. Na prostem je termometer davi kazal že -2,5°C. Ob zgodnjih urah je bilo nebo popolnoma zastrto s gostimi oblaki. Valovile so drugače visoke megle. Od sv. Martina, ki nam je prinesel tako lepo novembersko vreme, je danes že 14. dan, ko vlada stalno, lepo vreme. Druga leta je bil november dostikrat izredno deževen. Tako so bile l. 1933. prav v novembru velikanske, katastrofalne poveljni. Takrat je bilo Barje spre-menjeno v ogromno jezero. Ižanska cesta je bila na več krajih poplavljen in je bil promet na nji prekinjen. Drugače kronika zaznamuje nekatere poškodbe v hrbenici.

Lokalna kronika in nesreče

Kronist tudi danes ne zaznamuje v Ljubljani kakih pretresljivih dogodkov in rodbinskih tragedij. Vse je mirno. Policiji prijavljajo le manjša tatvine in velikansko število kolesarskih tatvin. Policijske torba je prazna novica, ki bi lahko znamenila ljubljanskega meščana in občina. Kronika nesreč je zapisala nekaj imen.

Posestnik Jože Vode na Vinem pri Dolaskem je v jezi udaril s polenom po roki dninarjevo ženo Franco Kovačovo in ji levo roko močno poškodoval. — Pri posestniku in mesarju Jesihu zaposleni hlapec France Huber se je vsoval v levi palec. — Sina gozdnega čuvaja Emila Dolence v Boštjanju pri Turjaku je sočolec sunil po nesoči v levo roko. — Pri tvrdki Pektošped v Ljubljani zaposleni Lojze Peterle je trčil na Masarykovi cesti s tramvajskim vozom. Pri karambulu je dobil lžje poškodbe v hrbenici.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

33

zarec. Ravno prav mi pride, tako esj ne morete tajiti, da ste za moje odsotnosti na debelo služili!

Frazier je zdaj dobil malo poguma in si je upal spregovoriti:

»Zakaj to govoriš?«

Rocky se je vstopil predenj in ga pogledal v obraz:

»Zakaj? Saj smo menda vendar že tovariši, kar se tiče zasluzka. Mar ne?«

Pri tem je sumljivo etisnil samokres, da je odvetnik takoj hitel zagotavljati:

»Seveda, seveda... Saj bomo to še vse lepo uredili, kakor se spodobi in kakor je prav...«

Rocky ga je mrzlo pogledal:

»Da, kaže že. Začel si dobro urejati!«

Frazier se je epet prestrašil in začel moledovati:

»Rocky, verjemi. Jaz nisem pri tem... Saj bom poskrbel, da bo vse prav. Ne govorimo o tem, kar je bilo.«

Rocky se ni hotel prerekati in je sam dejal:

»Tako bo, kakor smo se dogovorili pred tremi leti. Mislim, da še nisi pozabil. Če si pa, pa več, s kakšnim orodjem se pri nas osvežujejo epomini.«

Pri tem se je spet zgovorno poigraval s samokresom.

Frazierju ni bilo treba več dopovedo-

vati. Videl je, da se je ujel in da je njegov gospodar zdaj tisti, ki naj bi bil že nekaj dobrih ur mrzel, če bi bilo po njegovem.

Rocky je epet pustil odvetnika ter začel s še večjim zanimanjem pregledovati papirje. Čez nekaj časa se je epet obrnil k Frazierju:

»Glej, glej. Tu imate pa celo potrdila raznih uglednih osebnosti. Tako jih torej držite v šahu. Tiči pa etel!«

Začel si je tlačiti papirje v žep.

Frazier je zdaj ekušal planiti pokoncu, pa ga je Rockyjeva roka takoj potisnila na stol nazaj. Frazier je prosil:

»Pusti potrdila! Čemu ti bodo, esj ei jih že pregledali!«

Rocky ni bil te misli:

»O, seveda. Te lepe reči bom jaz skrbno prebral doma in ugotovil natančno, koliko ete zaslužili, kar me ni bilo Vse bomo delili, kakor se bilo zgovorjeno. Z mojim denarjem ete začeli, prasiči! Zdej, ko vas mislim pustiti, bi me radi navlekli in poslali na večna lovišča, kaj? Ne, ne, ne pojde tako! Če ne verjameš, poglej Steveja!«

Frazier zdaj ni več ugovarjal. Videl je, da Rockyja ne bo moči ukrotiti, zdej, ko jim je ušel in jih dobil vse v roke,

Rocky si je natlačil vse žepe s pa-

prijli, potem se je obrnil spet k svojemu jetniku:

»Zdej pa, fant, zvediva še, kaj dela drugi kompanjon, ne?«

Frazier ga ni dobro razumel. Rocky je vprašal:

»Katero številko ima Mac Keefer?«

»Pokliči ga ti! Reci mu, naj pripravi tistih 100.000 dolarjev do jutri, ko bom prišel k njemu.«

Advokat je naglo planil do telefona, toda Rocky je bil takoj pri njemu s samokresom:

»Toda pazi, kaj boš govoril, če ne...«

In nastavlil je revolver tako, da se je zablskal Frazierju tik čela.

Frazier je dvignil slušalo in poklical Keeferjevo številko.

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Frazier je prijel eno slu šalo Rocky pa drugo...

Od tu in tam

Gobarstvo se je v zadnjih letih močno razvilo v okolici Karlovca. Ljudje se poprej za to donosno rastlino niso zanimali prav nič in šele na pobudo nekaterih slovenskih gospodarskih krogov so začeli kmetije okrog Karlovca pridno nabirati gobe. Samo vasi Kordun je nabrala letos toliko gob, da so jih kmetije prodali za okrog 250.000 din. To je močno ublažilo krizo in bodo dohodki od gob pomenili odtelje zmerom važen čimilec v gospodarstvu te in bližnjih vasi.

Dve rudarski žoli namerava odpreti v kratkem banovina Hrvaška, da bi s tem zadostila nujni potrebi. Prva žola bi bila v Varaždinu in bi jo iskali rudarski delavci, ki naj bi se izobrazili za poslovoje v rudnikih, druga žola pa bi bila potujoča in bi se v njej izveščali delavci izučili dela za vrtanje rudnih ležišč. Na ozemlju Hrvaške je več krajev, za katere strokovnjaki vso gotovostjo trdijo, da leže pod njimi bogati vso gotovostjo rud, in v raznih vrst plinov. Druga žola bi začela delovati v Zagrebu in bi od tam krenila v kraje, kjer leže še neizrabljene rudnine. Ti rudarski žoli bi bili razen nemške šole v Hannoveru edini v Evropi.

Posebna verska ločina se je začela širiti med aremskim ljudstvom. To so tako imenovani »bogomolci«, ki jih vodi neki Isajlo. Ta mož pravi, da je bil poslan od Boga, da spravi grešni svet spet na pravo pot. Začel je propovedovati med preprostim ljudstvom, da je treba greh in kazni, ki mu sledi, omititi z neprestanimi molitvami in postom. Pristaši te ločine se postopoma polnoma dvakrat na teden in molijo vsak večer razne molitve in bero sveto pismo. Dele se na dve vrsti »vernikov«. Na izvoljene in na navadne. Prvi se strogo drže predpisov, ki jih je ukazal Isajlo in ne hodijo v nobeno cerkev, ker se morajo izogibati krajev, kamor hodijo grešniki. »Navadni verniki pa so bolj zmerni ter hodijo v cerkev in se tudi manj postijo. Največjo zmotno pa širijo ti bogomolci glede zakona, o katerem pravijo, da je izvor grena. Za sedaj ta ločina še nima dosti vernikov.

Za nov lovski zakon se poteguje Gospodarska sloga. Njeni lovski odbori so imeli že več sej, na katerih so razpravljali o tem vprašanju in sklenili predlagati banski oblasti, da izda za banovino Hrvaško nov lovski zakon, ki mora biti tak, da ne bo ustrezal samo bogatim ljudem, temveč tudi kmetom. Tudi kmet naj ima pravico do lova in naj uživa koristi, ki jih lov donaja. Obenem predlagajo, naj banska uprava razpusti vsa dosedanja lovska društva.

Na plačilo 50.000 din je bila obsojena JNS. Ta stranka odnosno njena predhodnica Jugoslovanska radikalna kmečka demokracija je priredila svoj čas »veličastne shode, na katere so se udeleženci vozili zastoj ali pa z izrednimi popusti na vozniših. Stranka pa je ostala državni blagajni dolžna še 50.000 din na vozniših. Ko je država zahtevala povračilo tega dolga, je JNS dejala, da ona ni naslednica JRKD. Prvotopno sodišče je tožbo države odklonilo, toda apelacijsko sodišče je razsodilo, da je JNS naslednica JRKD in da mora zahtevani dolg plačati. Enako je končno izreklo tudi kasacijsko sodišče in tako bo morala JNS plačati 50.000 din dolga in 6% obresti od maja 1932, ko je bil »veliki shod« v Sarajevu.

Vodja slovaškega turističnega urada inženir Eugen Fedor se je mudil nedavno v Beogradu in se pogajal za pospešitev tujškega prometa med našo državo in Slovaško. Inž. Fedor je obiskal zunanje ministrstvo, nato pa »Putnik« in z njim sklenil dogovor, da bo slovaško ravnanstvo za tujski promet delalo reklamo za obisk naših krajev, pri nas pa bo podobno delo v prid Slovaške izvrševal »Putnik«. Slovaška se nadeja, da se bo tujski promet med obema državama poživljal, ker niti Jugoslavija niti Slovaška nista zapleteni v sedanjo vojno.

Osem hiš je pogorelo v vasi Žitkovci blizu Čakovca. Zaradi hudega vetra se je ogenj z neznanom brzino širil in bi zgorela prav gotovo vsa vasa, če ne bi prihiteli iz vseh bližnjih vasi gasilci in obvarovali ostalo vasa. Pač pa je zgorelo osem hiš z vsemi gospodarskimi posolji, živino in pridelki. Ogenj je zanel iz nemarnosti neki cigan, ki je šel spat v skedenj, pa je vrgel cigaretni ogorek v seno. Cigana so že prišli.

Draginja in špekulacija trgovcev sta predmet, s katerim se javnost neprestano ukvarja. Ko je vlada odločila, da se bo izvršil popis vseh življenjskih potrebščin, je ta predlog naletel na splošno odobravanje. Zlasti so temu sklepu pritrdili v pasivnih krajih, kjer se vsaka podražitev živil najbolj občuti. Obenem so bili sproženi predlogi, naj bi se določila najvišja meja cenam vseh živil in ostalih življenjskih potrebščin. V vzhodnem delu države pa so drugače mnenja. Sicer pritrjujejo odloku, da se morajo popisati vse zaloge, vendar pa pravijo, da se to ne sme zgoditi samo pri živilih, temveč tudi pri drugih življenjskih potrebščin. Določitev najvišje dovoljene prodajne cene naj se določi za vse potrebščine. Nekateri pa spet predlagajo, naj bi se določevanje najvišjih cen izvrševalo vsak teden. Zahteva se opira na dejstvo, da je pšenica v zadnjih dneh spet pocenila, nikjer pa ni opaziti, da bi padle cene kruha in moka, ki se je podražila prav zaradi podražitve pšenice.

Ravnateljstvo za prehrano je že začelo pošiljati večje količine pšenice in koruze v pasivne kraje. Pri tem pridejo kot prvi v poštev Črna Gora, Hercegovina in nekateri bosanski okraji, v kolikor niso prišli pod oblast banovine Hrvaške. Ravnateljstvo za prehrano bo skrbelo samo za kraje izven banovine Hrvaške, kajti tam bo za živež in živežne zaloge skrbela banska oblast. Okrog 6000 vagonov koruze in pšenice bo odposlanih v našete kraje po možnosti še prej, preden bo zapadel visok sneg, ki zelo onemogoča dovoz, kajti v imenovanih krajih je malo železnice in malo dobrih cest.

Pogoste tramvajske nesreče v Beogradu so vzbudile v javnosti dosti razprav o krivdi in odgovornosti za te nesreče. Oglasila se je tudi uprava mesta Beograda z zahtevo, da se ustanovi posebna komisija, ki bo pregledala vse vozove in bo pomagala urediti tudi druga vprašanja, ki se tičejo varnosti tramvajškega prometa. Pri večini nesreč se je ugotovilo, da so jih zakrivila uslužbeni. Zanje je položaj težaven, ker so kaznovani od podjetja, če naredijo kako zamudo po navadi zaradi navala občinstva na tramvaje. Da bi se temu izognili, pa sprevodniki skušajo s hitrejšo vožnjo nadomestiti izgubljene minute. S tem pa spet pridejo v navzkrižje s policijskimi predpisi. Zato zahteva uprava mesta, da občina to vprašanje na pameten način uredi in s tem zagotovi varnost tramvajškega prometa.

Naš kmet, njegov jezik, narodnost in država

Lepo predavanje pisatelja Finžgarja pri Prosvetni zvezi

Ljubljana, 25. novembra.

Hm, naš kmet, bo rekel kdo. S krompirjem in žitom nas dere. Ti dve zemeljski dobrini sta danes v njegovih rokah »strašno« orodje in z njima nam lomi želodec. Od vsega tega ima naš kmet presneto malo. Le pogledimo na deželo, pa bomo videli, da naš kmet še vedno »živi in mrje brez denarja«. Mi vsi smo kmetje! Napak ima tisti, kdor išče svoj rod drugod. Iz te zemlje smo se rodili in iz te zemlje nam je zrasla sila, ki nam daje pravico in dolžnost, da se imenujemo narod — naš jezik.

Našem kmetu in o našem jeziku je govoril sinoči pisatelj Finžgar, o nas vseh, nad katerimi marsikdo, ki se mu med nami predobro godi, viha nos.

Predavatelj je najprej omenil, da je drugim narodom ustvarjala jezik gospoda: kralji in cesarji s svojim dvorom in plemstvom. Pri nas vseh tega ni bilo in zato imamo do Trubarja tako malo pisane. Toda to še ni bil jezik, ampak kmečko narečje, kar je Trubar znal in kar je bil prinesel od doma. To narečje je bilo potem podlagla pisanju.

Slovenci imamo sedem temeljnih kmečkih narečij (gorenjsko, dolensko, rovtarsko, štajersko, korško, kraševsko in prekmursko), vseh inadi v narečjih pa je 46.

Pri nas je v začetku naše književnosti pisal vsakdo v svojem narečju, tudi Prešeren, ki je pisal v breznjskem in ki nam je ustvaril pravi knjižni jezik. Vsi prvi moške so pristupili govornici našega kmeta, naše vasi. Iz tega se je rodila njihova lepota. Knjižni jezik je nastal počasi iz vseh kmečkih narečij. Vse se je stekalo v eno samo veliko, silno reko. Seveda je naš jezik od Prešerna sem silno napredoval. Vzemimo v roko samo nekatere lepe prevode, pa bomo slišali, kako naš jezik ubrano zveni.

Toda ne samo besedni zaklad, ampak tudi slog je pri našem kmetu, v naši vasi doma. Moč našega jezika je v glagolu, ne v samostalniku. To

nam najbolj kaže naša narodna pesem. Glagole je treba prav rabiti.

Za slog je treba tudi brati naše pregovore. Tu je naša stara filozofija, tu je duša naroda. Obracajmo se k krajevnim imenom n. pr. goličav, travnikov, voda in pustimo zemljepisne spakdranke, ki nimajo s pristnostjo nobenega opravka. Vsaka skupina, ki govori jezik, še ni narod. Ljudstvo postane narod, kadar ima knjige, slovarje, revije, časopise. Jezik moramo ljubiti, ga hraniti čistega ter odvračati vso navlako. Zal, da tega ne delamo. Za to more skrbeti šola, dom, mi vsi, ki ta jezik govorimo. Ne poznamo že skoraj več treh dinarjev, ampak tri komade dinarjev, namesto da bi se sešli se sestanemo, gradimo vse od kraja: hišo, cesto in čevlje, razstav ni več, ampak se vršijo ter nešteto drugih stvari. Vseh teh spak duha našega jezika ne pozna.

K narodu spadajo šege, narodne pesmi, noša, obredi itd. Vse to ima dušo in obraz tistega naroda, ki je to ustvaril in gojil ter v tem in s tem živel. Mi smo seveda moderni in smo iz Bleda naredili sračje gnezdo, kjer še poštene slovenske krčme ni, čeprav imamo v naših kmečkih domovih toliko lepega, s čemer bi ohranili svoj obraz, pa bi bili vseeno moderni.

Vseh teh lepote se je treba zavedati. Če temu ni tako, so krive tudi šole, zlasti njihov sistem. Za svoj jezik se moramo boriti vsi. Kar je naše, pred tem naj se preneha vsako strankarstvo. Knjige, ki škodijo našemu narodu in našem jeziku, ne sme nihče kupiti.

Država je nekaj velikega, naša dolžnost je, da jo spoštujemo. Naša država je bogata, je grunt, ki je morda včasih slabo obdelan. Kdor kuje iz tega grunta sam svoje koristi, je zapravljivec, ta naj odgovarja in dokaže pravico do tega, kar ima. Vsi smo bratje, s istimi pravicami in dolžnostmi. Podbratov pa ne poznamo. Kdor gleda, kam bi krenil in pod čigav plašč bi se skril, je na krivih potih. Nikamor! Na svojem ostanemo, tam odkoder smo dobili vse!

Tako je govoril pisatelj Finžgar in polna dvorana mu je krepko pritrdila.

Zanimive zadevščine na odgonski postaji

Na starini kupljene obleke -

Zaradi 980 din velike sitnosti

Ljubljana, 25. nov. Ljubljanska odgonska postaja! Strah in groza marsikomu potepuhu in delomržežu. Poprej so bili odgonski zaporji na staroslavnem »rotovžu«. Bili so zatohli in temni. Vedno so bili polni raznih tipov in elementov. Moški in ženske! Ječar je imel mnogo posla z njimi. Poleg ječarja je vodil in vodi še sedaj evidenco in knjigovodstvo o odgonicih in odgnancih poseben, od socialopolitičnega urada dodeljeni odnosno določeni nižji uradnik.

Velike sitnosti so bile vedno, so in bodo na odgonski postaji. Tja prihajajo moški in ženske popolnoma raztrgani, razcapani, bosi in ušivi. Treba jih je očediti in primerno obleči, da so vsaj človeku podobni. Odgonska postaja jim je dostikrat nabavila obleke, perilo in obutev. Obleke in perilo in obutev so navadno kupovali po zmerni ceni tam na starini.

Odgonankam, ki so bile popolnoma raztrgane, so kupovali čedne obleke. Za obleke in obutev so izdajali od 90 do 310 din. Nekateri so popolnoma oblekli in obuli. Odgonanke in odgnanci pa so sitni in zlobni ljudje. Dostikrat se je primerilo, da so podarjeno jim obleko med potjo popolnoma raztrgali in nato županom v pristojni, domači občini zatrjevali: »Poglejte me! Tak-le sem bil poslan iz Ljubljane domov!« Odgnanci so se namreč zavedali, da bo morala nabavljeno in za nje kupljeno obleko plačati njihova občina. To pa so skušali na ta način preprečiti.

Na odgonski postaji so v pogledu nakupa obleke in drugih stvari postopali po domače in priprosto. Vodja odgonske postaje je nato zapisal med izdatke dotični znesek. Šlo je vse v red. Nikdo se ni nad tem spodbikal.

Na odgonski postaji, to pripovedujejo tudi že stari magistratni fuksi, je bila tudi udomačena razvada, da sta dostikrat po 2 spremljevalca spremljala kakoga odgnanca v domačo občino. Osobito so radi hodili spremljevalci na Dolensko, v Zagreb, Karlovec in Ptuj. Včasih so ime kakoga spremljevalca kar fingirali in se je na njegovo ime vozila kaka oseba, ki je imela posle v teh mestih.

Od 1. 1931. do 1936. je bil vodja odgonske postaje neki magistratni sluga glavar množestvilne družine. Med njim in ječarjem je vla-

Še ena nedelja nogometa

Skoraj bomo zaključili letošnje športno sezono na zelenem polju. Začelo je postajati temeljito mraz. Organizatorji najrazličnejših prvenstev so prav dobro pogruntali, da mora biti v glavnem ves spored končan do konca novembra. Prav nič se niso uračunali. Z jutrišnjo nedeljo se začne poslavljati nogometna moštva iz svojih igrišč in kaj kmalu bodo tudi nogometaši zamenjali žogo s smučmi in palicami. Za zimo se bo športni spored v glavnem preselil na Gorenjsko, kjer bodo spet vsako nedeljo najrazličnejše smučarske prireditve. Toda za jutrišnjo dan imamo še prav lep spored tudi na zelenem polju.

V Ljubljani

Spored je naslednji: Ob 10 dopoldne: Jadran : Mars in Reka proti Svoboda. — Popoldne ob pol dveh pa oba premaganca, nato pa še oba zmagovalca. Turnir bo nedvomno privabil najzvestejše spremljevalce klubov na igrišče Jadrana. Obeta pa se tudi prav lep in zanimiv šport.

V hrvaško-slovenski ligi

Jutri bodo samo štiri tekme v hrvaško-slovenski ligi. Bačka in osješka Slavija bosta jutri počivala. Oba kluba sta svojo tekmo že odigrala prejšnjo nedeljo v Subotici, kjer so zmagala domačini — Bačka z 1:0.

V Zagrebu imajo dvojen spored: Ljubljana proti Haški in Gradjanski : Concordia. Nas seveda v prvi vrsti zanima nastop našega ligaša Ljubljane proti Haški. V prvi tekmi so zmagali v Ljubljani Haškovi s 3:1. Nimamo razloga, da bi jutri verjeli v kak večji uspeh našega ligaša. Res je sicer, da zadnja dva rezultata Haška v Zagrebu proti Gradjanskemu (7:0) in Splitu (1:1) kažejo, da moštvo akademikov ni v posebno dobri formi. Toda niti to nam ne daje posebnega upanja na pozitiven rezultat.

Srečanje med Gradjanskim in Concordio se bo verjetno končalo z zmago »purgerjev«.

dalo prijateljsko razmerje. Pojavile pa so se v času, ko se je odgonska postaja selila v nekdanjo šentpetersko vojašnico, med njima razne difference in posledica je bila, da je ječar prijavil vodjo zaradi nekih nerednosti. Uvedena je bila protij vodji disciplinska preiskava na mestnem poglavarstvu. Nato je še sledila ovadba na državno tožilstvo zaradi uradne povelje in zlorabe uradne dolžnosti. Očitati so mu v prvi vrsti, da je fingiral nakup oblek in perila in čevljev za 8 oseb v skupni vsoti 980 din in da je ponaredil dotične podpise, odnosno potrdila. Dalje so mu očitali, da se je vozil z drugim spremljevalcem, ki je spremljal neko odgnanko v Zagreb, tja do Brežice na stroške občine.

Mali kazenski senat je včeraj v 3 ure trajajoči obravnavi rešetal to odgonsko zadevščino. Obtoženi vodja je zanikal krivdo in točno navajal, kako je vodil posel odgonske postaje. Vsako četrteleje je moral predložiti banski upravi točen seznam vseh odgnancev in odgnank, kakor tudi vse za nje določene in izplačane izdatke. Izključil je v dobri veri vsako nečedno poslovanje. Nasprotnik je napravil ovadbo iz masčevalnosti. Glavna priča — ječar je obtoženca močno obremenjeval. Priznal je, da so bili mnogi zelo raztrgani in da je hodil sam obleke kupovat na starino. Ostale priče, tako mestni fizik dr. Mavricij Rus, so poudarjale, da je bil obtoženec vester, marljiv in zanesljiv mestni namešteneec, ki ima skrbeti za veliko družino, ima 8 šolobeznih otrok.

Priča Matko Miklavčič je med drugim omenil: »Znano mi je, da so se dostikrat nahajali med odgnanci taki tipi, ki so bili potrebni obleke, pozneje pa so nabavljeno obleko v domači občini sami odvrgli, trdeč županu, da niso prejeli nobene obleke.«

Bivši vodja odgonske postaje je bil obsojen le zaradi prestopka uradne povelje in ponarejanja listin na 3 mesece in 15 dni strogega zaporu ter na 60 din denarne kazni, dalje v izgubo častnih državljanskih pravic za 1 leto, vse to pogojno za 3 leta. Mestni občini ima plačati 980 din. Glede drugega delikta je bil bivši vodja oproščen. Senatu je predsedoval s. o. s. g. Ivan Brelih, javno obtožbo je zastopal drž. tožilec g. Branko Goslar.

Nasproten rezultat bi pomenil pravo presenečenje.

V Splitu igrata Split in sarajevski Sašk. Prav nič se ne bomo čudili, če zmaga domačin. Saškovi niso toliko boljši, da bi lahko računali z gotovo zmago.

Prav negotov bo rezultat v Varaždinu. Hajdukovi so sicer še malo boljši kakor varaždinska Slavija; neodločen rezultat bi za nje pomenil prav lep uspeh. Tak rezultat ni izključen.

V srbski ligi

Srbski ligazi zaključijo jutri prvi — jesenski — del svojega prvenstva. Tod je vrstni red tudi že precej točno določen, vendar pa bi utegnile jutrišnje tekme še vedno izpremeniti vrstni red klubov, ki so v sredini tabele. Spored srbskih ligazkih tekem je naslednji:

V Beogradu: Jugoslavija : Slavija (Sarajevo). Jedinstvo : Bata.

V Zemunu: Zemun : BSK.

V Novem Sadu: Vojvodina : Gradjanski (Skoplje).

V Subotici: Žak : Bask.

Nesreča, ki se je zelo srečno končala

Št. Vid pri Stični, 25. nov.

Nekako polnoči med četrtkom in petkom se je pripetila v Št. Vidu pri Stični prometna nesreča, ki se je nad vse srečno končala. V tem času je privozil Adolfovo avtomobil iz Velikih Lašč v bližino hiše župana Pevca. Na tovrnem avtomobilu je bilo 14 ljudi, 20 sodov vina, 4 prašiči in nekaj perutnine. Avtomobil je zavozil preveč na stran in se zaletel v železno obcestno ograjo, jo podrl in se zvrnil v jarek. Nikomur se ni nič zgodilo, le nekaj perutnine so morali takoj zaklati. To pa na vse zadnje ni bilo tako hudo, saj košja pečenka tudi ni napak.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrsko stanje	Temperatura			Veter (merjakost)	Padavine	
		zjutraj	večerja	nač. najmanjša		mm	vrsta
Ljubljana	765.0	3.0	-2.2	8.7	0	SE ₁	—
Maribor	764.7	3.0	-6.0	9.0	5	0	—
Zagreb	770.5	3.0	0.0	9.0	10	NE ₁	—
Belgrad	769.2	3.0	1.0	9.0	10	E ₁	—
Sarajevo	768.8	3.0	0.0	9.0	10	0	—
Vis	763.0	5.0	2.0	7.0	4	WNW ₁	—
Spiti	765.8	10.0	4.0	10.0	4	NE ₁	—
Kumbar	763.1	13.0	8.0	8.0	6	N ₁	2.0 dež
Rab	767.0	7.0	3.0	7.0	4	E ₁	—
Šibenik	763.2	11.0	7.0	9.0	8	NE ₁	—

Vremenska napoved: Hladnejše, deloma jasno vreme, ki se bo majhno pooblačilo.

Koledar

Danes, sobota, 25. novembra: Katarina.

Nedelja, 26. novembra: Silvester, opat.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 6; mr. Kuralt, Gosposvetska 10; mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote ob 8 zvečer do ponedeljka ob 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Knezova ulica 34, 34-1. Telefon 41-52.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

Sobota, 26. nov.: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 26. novembra ob 15: »Emil in detektivi«. Premiera. Mladinska predstava. Izven. — Ob 20: »George Dandin«. Izven. Znižane cene.

Opera — Začetek ob 20:

Sobota, 25. nov.: »Pri belem konjičku«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 26. nov. ob 15: »Glumač Matere božje«. Izven. Globoko znižane cene. — Ob 20: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Izven. Znižane cene.

Jutri v nedeljo popoldne bo ljudska predstava priljubljene Massenlovo opere »Glumač Matere božje«, ki ima to sezono na našem odru zelo lep uspeh. Pripadna zgodba, ki obravnava življenje preproste srednjeevropske glumače, ki sam ni vedel, kako naj bi pokazal Materi božji svoje lubezen in ga na koncu sama Marija vzame v nebo. Predstava je namenjena predvsem za podeželsko občinstvo, ki naj izrabila priliko in si to lepo delo ogleda. Začetek ob 15. Veljajo globoko znižane cene.

Mariborsko gledališče

Sobota, 25. novembra ob 20: »Celjski grofje«. — Znižane cene.

Nedelja, 26. novembra ob 15: »Neopravičena ura«. Znižane cene. — Ob 20: »Navihanka«. — Znižane cene.

Da se tudi socialno šibkejšim slojem omogoči najcenejša duševna zabava, se je gledališka upravljalnica za znižane cene za vse tri predstave v soboto in nedeljo. V soboto zvečer pridejo zadnjič na oder tudi zgodovinsko zelo zanimivi »Celjski grofje«. V nedeljo popoldne pa se zlasti za okolice in one, ki ne morejo k večernim predstavam, uprizori zelo zabavna veseloligra »Neopravičena ura«, zvečer pa vesela Beneševa opera »Navihanka«.

Mariborska sekcija Zdrženja gledal. igralcev je imela svoj redni občni zbor v ponedeljek, dne 13. novembra. Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik Rasberger, tajnik Verdonik, blaginjičarka Zakarjškova, odborniki: Kraljeva, Grom, Standerker; nadzorni odbor: Kovič in Crnobori.

Trbovlje

Gospodarsko predavanje bo to nedeljo v Društvenem domu v Trbovljah ob 9 dopoldne. Govoril bo strokovnjak o denarju v posojilnicah in sedanjem napol vojnem gospodarstvu. To so zadeve, katerih se danes veliko govori in je dobro, da smo si o njih na jasnem. Zato pridite poslušati!

O izseljencih in dobrodelnosti pa bo predavanje s ekriptičnimi slikami to nedeljo popoldne ob pol 3 v Društvenem domu. Vsi te povabljamo!

Celjske novice

»Neopravičena ura« v celjskem gledališču

Po Beneševi, z lavorikami dvomilne cene evenčani »Navihanka«, so se oglasili Mariborčani že četrtič v letošnji sezoni (zakaj ta naglica, ni znano) v Celju z Bekefyjevo veseloligro »Neopravičena ura«. Tako režiser in igralci so storili vse, da bi s poudarjenim zunanjim izrazom zakrili notranjo slabost in nepreprečljivost dela samega. Zdi se pa, da se izbor uprizoritve mariborskega gledališča v glavnem omejuje na komedije, ki so podvržene izmalitvenju v mnogo večji meri kot ostala dela dramske literature ter terjajo tako od podajanja kot od režije v marsikdaj dokaj več pazljivosti in smisla za resničnost in estetiko. V to smer bo treba obrniti več pažnje in gledati v prvi vrsti na umetniško višino uprizoritve in šele v poslednji vrsti na aplavz občinstva, ki je doslej pokazalo, da mu je bližje prazen dovij in dvomljiva beseda kakor pa vsebina, ki zahteva nekaj miselnega napora.

Otvoritev prosvetnih večerov Katoliškega prosvetnega društva v Celju bo v ponedeljek dne 27. novembra 1939 ob 20.30 v veliki dvorani Ljudske posojilnice (Metropol). O kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani govori g. ravnatelj Ivan Martelanc. Govor bo pojasnjeval 70 izvirnih diapozitivov. Vstopnice se dobe v predprodaji pri Slomškovi tiskovni družbi.

Proslava 25letnice v Mestnem gledališču Gospod Valo Bratina, član Narodnega gledališča v Ljubljani, proslavi tudi v Celju 25letnico svojega gledališkega udejstvovanja. V ta namen uprizorijo člani ljubljanskega Narodnega gledališča v torek, dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer v mestnem gledališču Bevkovo komedijo v treh dejanjih »Partija šaha«. Režijo in glavno vlogo ima jubilar sam. Predstava bo izven abonmaja in se vstopnice že dobijo v predprodaji v Slomškovi knjigarni. Cene dramske. Ker je Bratina še iz prejšnjih gostovanj vsem Celjčanom dobro v spominu, upamo, da bo tudi tokrat gledališče polno.

Za magnetnimi minami - uranove bombe

Sila uranovih bomb bo milijonkrat večja kot dinamitna

Čedalje bolj prevladuje v svetovni javnosti mnenje, da so magnetne mine tisto strahovito orodje, o katerem je v svojem govoru v državnem zboru Hitler dejal, da ga ima Nemčija pripravljeno za Anglijo. Celo dopisniki ameriških listov, ki se mude v Angliji, potrjujejo, da so mine, ki so jih Nemci spuščali s padali ob izlivu reke Temze, res magnetne. To se pravi z drugimi besedami, da napovedi »nekega posebnega orožja za Anglijo« le niso bil prazne bajke. Sprva je javnost res težko verjela, da bi bilo na teh magnetnih minah, ki da jih spuščajo s padali v morje, kaj resnice, kajti vsak je takoj pomislil na to, da bi se potem padala morala videti na morskem površju in bi na ta način že sama od sebe na daleč opozarjala ladje na mine, obešene nanje. Toda prišlo je novo presenečenje. Objavljeno je bilo poročilo, da so padala, s katerimi spuščajo mine, takšna, da se v vodi, — raztope, mina pa se potopi na dno in čaka, da jo železne ogrode mimo plavajočih ladij pritegne nase, v svojo pogubo. Morda pa čaka Anglijo in z njo vred ves ostali svet še kako novo presenečenje? Morda pa tudi to še ni tisto »strašno« orodje, o katerem je govoril Hitler? To bo morala povedati bodočnost.

Gotovo pa je, da se bo tudi v tej vojni, kakor se je v svetovni, pokazalo kakšno čisto novo orodje, kakršnega dozdaj še niso uporabljali. Treba pa ga bo šele v vojni preizkusiti, če je res tako uspešno, kakor prvi mah o njem mislijo tisti, ki so si ga zamislili.

V zadnjem času svetovno časopisje večkrat piše o takimenovanih uranovih bombah, kot bodočem, nadvse učinkovitem orodju. Napovedujejo, da se bo učenjakom vsaj po šestih mesecih že posrečilo priti do te nove eksplozivne snovi. O njeni cili pravijo, da bo milijonkrat večja, kot pa je sila dinamita. Dozdaj je o teh bombah znano samo tole:

Ko so se ameriški učenjaki prepirali, da je možno narediti takšne uranove bombe, so o tem kar po telefonu obvestili predsednika USA Roosevelta. Roosevelt jih je takoj sprejel. Bilo je to približno pred štirimi meseci. Za ta nov bodoči

izum se je kmalu zvedelo tudi v Franciji, Angliji, pa tudi v Nemčiji. Po vseh teh državah učenjaki na vso moč tekmujejo, kdo bo prvi naredil uranovo bombo.

Podlaga za ta novi izum tvori stara skušnjava učenjakov da se pri razbijanju najmanjših delov snovi, atomov, odpira vir neverjetne energije. Pri teh poskusih je treba izredne previdnosti, kajti lahko se zgodi, da nastane strahotno eksplozija, pri kateri bi učenjaki našli smrt in bi nesli svojo tajno s seboj v grob.

Prvina, s katero delajo poskuse, se imenuje uran, ki je znan po svoji največji svojstveni težji. Zet slavne gospe Curie, dr. Joliot je zdaj ugotovil, da postajajo pri razbijanju atomov s pomočjo nevtronov drobni delci, manjši od atomov, prosti. To so novi nevtroni. Gibljejo se hitreje, imajo daleč večjo energijo in veebujejo najmanj 11 milijonov elektronskih voltov. Z drugimi besedami bi se to reklo, da je omenjeni učenjak našel način, kako se spremene počasni nevtroni v hitre. Dokler ni možnosti, da bi postali prosti, ni nobene nevarnosti. Toda, če se osvobode v majhnem delcu urana, nastane cela vrsta reakcij, ki čedalje hitreje sele druga za drugo.

Kaj je torej uranova bomba? To bi bil kos urana, ki se z neznanako silo razleti na koščke ter povzroči strahotno detonacijo. Izračunali so, da bi zadostovala ena sama onca urana, da bi zavrelo milijon litrov vode, če bi ta uran spremenili v toploto energijo.

Dosti koristi pa tudi od takšnega izuma ne bi imele tiste države, ki nimajo urana že same, ali ki bi ga tudi kupiti ne mogle. Najbogatejši uranovi rudniki so v Kanadi in v Kongu.

Učenjaki sami opozarjajo tudi, da tega novega izuma ni treba prav nič podcenjevati, ker napovedi o njem niso v ničemer pretirane, kakor se to dogaja pri drugih izumih. Z ozirom na tako samozvestne trditve nekateri celo mislijo, da uranovih bomb nimajo šele v načrtu, pač pa že pripravljene za trenutno, ko bo šlo res za življenje ali smrt. Celo o tem so prepričani, da bo to presenečenje prišlo, ne iz Nemčije, pač pa od zavezniške strani.

nussen napovedal, da je Hitlerju usojenih samo še 400 tednov in da bo po preteku teh njegovo delo končano. Ta rok bi potekel okoli 1. oktobra 1940. Med tem časom pa bo izbruhnila vojna — tudi to je prerokoval Hannussen — ki pa se bo končala v 400 dneh.

Takšno je Hannussenovo prerokovanje, ki ga omenja v svoji knjizici »Divji kozel«. Ta prerokba je postala v sedanjih težkih dneh od sile aktualna. Mnogo jih je, ki se nanjo popolnoma zaneso, posebno zato, ker so se izpolnile tudi vse prejšnje Hannussenove napovedi, in pričakujejo, da bo se-

danje vojne 1. oktobra prihodnje leto res konec. Značilna je ta prerokba tudi po tem, da napoveduje konec Hitlerjeve oblasti za isti čas kot konec vojne. Stiri sto tednov od začetka kanclerjeve oblasti bo minulo točno po 400 dneh, odkar se je začela sedanja vojna torej, jeseni 1940. Hitlerju po teh napovedih preostaja še deset ali enajst mesecev, da dokonča svoje delo, in da konča tudi vojno, ki jo bo po mnenju Francozov izgubil.

Šele 1. oktobra prihodnje leto bomo zanesljivo videli, ali ima Hannussen s svojimi napovedmi prav, ali ne.

Nemci ne morejo verjeti v novi in boljši svet

ki ga napoveduje v sedanji vojni Anglija

Sami pravijo: »Reveni mladi narodi naj ostanejo na prostoru, ki sta ga jim določila narava in zgodovina

Kakšni so v resnici angleški vojni nameni, o tem je v zadnjem času že nešteto govoril ministrski predsednik Chamberlain, poleg njega pa tudi nekateri drugi angleški odločujoči močje. Ti nameni so že toliko premetli, da jih je prav gotovo odveč v podrobnosti znova ponavljati. Anglija je odločno povedala, kaj hoče s sedanjo vojno. V glavnem hoče Evropi dati trdnje in zanesljivejši mir, kot pa je vladal pred sedanjo vojno, da ne bo večnega trepetu pred napadi narodov, ki se čutijo močnejše.

Nemci smatrajo, da takšni angleški govori niso samo neiskreni, pač pa tudi odveč, in da so Angleži sami krivi, če je danes v Evropi takšno stanje. Angleži lahko tako govorijo — pravijo Nemci — ko so si nagrabili po vsem svetu svoje kolonije, da za druge narode ni ostalo ničesar. Nemčija od tega svetovnega bogastva hoče imeti tudi nekaj in se zato upravičeno bori za svoj razmah in za svoj širši življenjski prostor.

Razumljivo je, zakaj Nemci tako srdito nastopajo proti vsemu, kar pride od onstran Rokavskega preliva. V eni zadnjih števil je časopis »Berlin-Rim-Tokio« napisal o angleških vojnih ciljih med drugim tole:

»Anglija ne more govoriti o stvarnih vojnih ciljih. Njen cilj je imperializem. Nihče ne verjame, da gre Angliji za vojne cilje, ki jih razglasa. 20. stoletje, ki je videlo svetovno vojno in 20 let po vojni brez stvarnega mira, dovolj dokazuje, da ni mogoče verovati v ta »novi in boljši svet«, ki ga napoveduje Anglija, ko razglasa svoje vojne namene proti Nemčiji. Razen tega je treba vprašati, ali je Evropa sploh naročila Angliji, naj objavi vojno, da bi ustvarila ta novi svet. Odgovor na to vprašanje je porazen. Na svetu je sedem velesil, med njimi vsaj štiri, to so Nemčija, Italija, Sovjetska Rusija in Japonska, ki so najbolj naseljene in ki Angliji te naloge niso dali. Anglija torej ne more govoriti v imenu večine velesil. Niti nevtralne in male države niso pooblastile Anglije, da izzove vojno v Evropi ter spravi v nevarnost njihovo varnost, gospodarstvo in trgovino zato, da bi se s silo naredil nov svetovni red, ki bi odgovarjal angleškim

težnjam. Zgodovina je prav tako dokazala, da Anglija ni poklicana, izzvati vojno v Evropi zato, da bi ji zagotovila boljše bodočnost. 80 milijonov Nemcev, 45 milijonov Italijanov, 80 milijonov Japoncev in številni ostali narodi so smatrali za nedostojno živeti kot angleško-francoska manjšina. Anglija je trdovraten sovraznik življenjskih pravic narodov. Nemčija je zdaj predmet angleškega napada. Nemčija je v tem trenutku počaščena s tem, da jo Anglija smatra za najmočnejšo silo. To kar se danes dogaja Nemčiji, bi se moglo jutri dogoditi Italiji, Japonski, Sovjetski Rusiji in nekega dne celo Združenih državam, ako bi Anglija nekega dne smatrala, da je njen svetovni položaj ogrožen. Na listi Anglije se nahajajo na koncu koncev vsi mali narodi. Ta zavest o skupni usodi združuje vse male narode v sedanjem trenutku zgodovine. Reveni mladi narodi želijo prav tako nov in boljši red. Ti narodi naj ostanejo na prostoru, ki sta ga jim določila narava in zgodovina. Edino tako, da velesile odstopijo od svoje nadvlade v svetovni politiki, se nevarnosti svetovne vojne lahko v bodoče izognemo.

Radio

Program Radio Ljubljana

Sobota, 25. nov.: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12. Plošče za ploščo zdaj zavrtimo, na brige, te žave, skrbj pozabimo! — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Ploščo za ploščo zdaj zavrtimo, na brige, te žave, skrbj pozabimo! — 14. Poročila — 17. Otrška ura: a) B. Magajna: Rako in Lija 8. branje. — B. ro avtor sam. b) Strček Matiček kramlja in prepeva — 17.50 Pregled spore! — 18. Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Kvaternik in rakovska vetaja (Vojislav Radovanović) Zagreb — 19.40 Objave — 20. O zunanji politiki (g. urednik Alojz Kuhar) — 20.30 Za konec meseca — pisan variete — saloni, godbo in petjem. Izvajajo znanci in neznanci — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za konec tedna igra Radijski orkester.

Nedelja, 26. nov.: 8. Jutranji pozdrav — 8.05 Branel — štirje fantje — 9. Napovedi, poročila — 9.15 Pregled spore! glasbe iz trnovske cerkve — 9.45 Verski govor (prof. Valerijan Ušak) — 10. Slov. narodne (plošče) — 10.15 Solistični koncert: celonocelo (Canda Sedlbauer) ob spremljevanju klavirja (prof. P. Stokich) — 11. Zvoki za odhiti: Brata Golob igra na vseh harmonikah, vmes plošče — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Nedeljski koncert Radij. orkestra — 17. Kmet ura: Stanovsko zastopstvo slov. kmetj. (inž. Suhadole) — 17.30 Veselo popoldne. Igra Kmečki trio, vmes poje M. Premelj — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Mih. Vatrovič, prvi srbski arheolog in muzeolog (dr. M. Grbič, Bgd) — 19.40 Objave — 20. Martin D. Jenko: Ob 25 letnici smrti. Napisal Jca Vomerger. Izvajajo štiri Rad. igral. družine — 21. Spomin. koncert ob 25 letnici smrti Davorina (Marlina) Jenka. Sodelujejo: Moški oktet, M. Premelj, prof. P. Stokich in Radijski orkester — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Lahkih nog naokrog (plošče).

Ponedeljek, 27. nov.: 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Poročila, napovedi — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12. Veseli bolgarski napeti (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Radijski Branel — 14. Poročila — 18. Zdravstvo mladostne dobe: Poklona priprava za življenje (g. dr. Anton Brečelj) — 18.30 Drobne stvari za veselo ljudi (plošče) — 18.40 Primorska v času praznovanja absolutizma (g. dr. Lovrenčič) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: 100letnica rojstva dr. Radiča (Kosta Popovič) Belgrad — 19.40 Objave — 19.50 Veš manire — brez zamere (g. Fr. Govekar) — 20. Ljubljanski godalni kvartet — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi — Pisana šara (plošče).

Drugi programi

Sobota, 25. novembra: Belgrad: 20. Narodne pesmi, 20.30 Arje, 21.50 Kavarniška godba — Zagreb: 30. Lucijeve skladbe, 21.15 Lahka gl. — Bratislava: 19.30 Pl. gl., 20.20 Popevke — Sofija: 20. Ork. konc., 20.45 Zbor, 21. Valčki — Bernolunster: 19.55 Pisan večer — Budimpešta: 19.45 Igra, 22.05 Salonski ork. — Bukarešta: 20.25 Pl. gl. — Stockholm-Herby: 19.50 Ork. konc. — Trst-Milan: 21. Verdijeva opera »Rigoletto« — Rim-Bar: 21. Igra, 22.40 Harfa — Florenca: 20.30 Operetna gl. — Sottens: 20.30 Vojlaški večer, 21.35 Zbor.

Tolažilna prerokba „preroka vseh prerokov“ Erika Jana Hannussena:

1. oktobra 1940 bo vojne konec

igrala veliko vlogo številka 400. Hitlerjeva resnična politična kariera se je začela tedaj, ko je postal voditelj stranke, to je bilo v tretjem tromeščju leta 1922, ko je bil star točno 400 mesecev (33 let in štiri mesece). Pri novembrskem puču leta 1923 je bil nato zaprt (9. novembra) in obojen na pet let ječe. Bil pa je pomiloščen in je bil v zaporu vsega skupaj ravno 400 dni. Ko so ga spustili na svobodo, se je vrnil na reorganizacijo svoje stranke, ki se je začela poživljati (z denarno pomočjo generala von Eppa), ko je začel izhajati njegov list »Völkischer Beobachter«. To je bilo 1. maja 1925. Od tega dne pa do takrat, ko je v Nemčiji prevzel vso oblast v svoje roke, je poteklo spet točno 400 tednov. In od tlej naprej (1933) je Han-

Konec trgovaške ladje, ki jo je zadela nemška mina.

eto usojeno Dunaju je leta 1936, torej že precej pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji, izšla drobna knjižica z naslovom: »Stoletje vedeževalcev«. Pisec te knjižice se je podpisal s psevdonimom »Capricorn«, kar bi se po naše reklo »divji kozel« (najbrže je imel v mislih nebesno znamenje »divjega kozla«, skozi katero gre južni povratnik) in je moral biti tudi sam zvezdoslovec, ali pa se je vsaj zanje zamisljal, kajti v svoji knjigi navaja imena zdaj najslavnejših evropskih zvezdoslovcov ter njihovih prijateljev. V nekem poglavju te knjižice, ki mu je dal naslov:

„Številka 400 v življenju Adolfa Hitlerja“

navaja čudovito prerokbo, ki jo je izrekel Erik Jan Hannussen, sloviti »prerok vseh prerokov«, o Hitlerju, predno je prišel v Nemčijo na krmilo. Hannussen je po rodu Čeh in so ga imenovali »po vojni najzagonetnejšega človeka v Berlinu«. Tudi nanj se je obrnil kancler Hitler leta 1933, malo prej, predno je nameraval izvesti svoj eklep in postati nemški Führer, naj mu pove svoje mnenje o bodočnosti tretjega rajha. Odgovoril je Hitlerju med drugim tudi to, da bo v njegovem življenju

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

Dospela je do prvega nadstropja. Ustavila se je pred vrati in potrkala. Neka stara žena ji je prišla odpret:

»Ali stanuje tu don Inigo Enriquez?«

»Da, gospa, a ni ga doma.«

»Ali ni nikogar drugega?«

»Da, njegova hčerka je, donna Beatrice.«

»Prav«, je rekla markiza. »Sporočite ji, da bi rada govorila z njo.«

»Kdo ste, gospa,« je vprašala služkinja, »da vas morem naznani svoji gospodarici.«

»Nima pomena, da vam povem svoje ime, ker me vaša gospodarica ne pozna,« je odvrnila Beatrice. »A ker tako želite, vam rada povem svoje ime. Sem markiza de Moya, dvorjanica kastiljske kraljice.«

Služabnica jo je začudeno pogledala, nato pa se je globoko priklonila. Odprla je vrata na stežaj in markiza je vstopila.

»Vstopite, gospa,« je medtem rekla služabnica. »Naše stanovanje je pač preskromno za takšen obisk.«

»Ni se treba opravičevati,« jo je prekinila Beatrice. »Naznanite svoji gospodarici, da želim govoriti z njo.«

Starka se je zopet globoko priklonila ter odšla in pustila markizo samo.

XII. poglavje.

Soba v kateri je markiza čakala na svojo tekmo, je bila vse prej kot gospodarska. Sredi sobe je bila velika miza in okrog nje nekaj stolov, prevlečenih z usnjem. Na mizi je bila nekaka omara in v njej majhen kip svetnika. Pred kipom je v vli bil šopek svežih cvetlic. Na steni je viselo nekaj starih slik in nekaj orožja, ki naj bi značilo, da so predniki rodbine Enriquez bili vojščaki.

Markiza je v hipu pregledala vse podrobnosti, nato pa je začela premišljevat, čemu je prišla. Edini vzrok je bil, da vidi svojo tekmo, a tega pač ni mogla povedati, da opraviči svoj obisk. Treba

je bilo najti kakšen izgovor; premišljevala je, a ni mogla najti ničesar primernege. Sicer pa se zato ni bog ve kako vznemirjala; važno ee ji je zdelo le to, da vidi hišno gospodinj. Radovedna je bila, kakšen vtis bo napravila nanjo obenem pa je čutila neko tesnobo v duši.

Nenadoma so se odprla vrata; markiza se je okrenila in ponočno vzravala. Med vrati se je prikazala visoka in vitka postava.

Približala se je markizi. Bila je lepa; moškimi bi se zdelala krasna. Ne tako markizi, ki je v njenih potezah v hipu razbrala pomanjkanje plemenitosti. Tudi Beatrice Enriquez si je natančno ogledala obiskovalko, nato pa se je priklonila in vprašala:

»Imam čast govoriti z markizo de Moya?«

»Da,« je odvrnila markiza.

»Donna Beatrice de Bovadilla, prva dama na dvoru za kraljico Izabelo,« je vzklila plemičeva hčerka. »Vaš obisk je velika čast za našo hišo in sram me je, da je tako malo primerna za vaš obisk.«

»Ne govorite tega, donna Beatrice. Saj jo krasa vaša lepota in jo napravlja podobno kraljevi palači.«

Medtem pa sta pozorno opazovali druga drugo; Beatrice Enriquez z od začudenja široko odprtimi očmi, markiza pa z napol zaprtimi očmi in z rahlim smehljajem na ustnicah.

Beatrice Enriquez je s poklonom odgovorila na markizine las-kave besede in ponudila obiskovalki etol.

Markiza je sprejela povabilo in sedla.

»Zelo srečna sem,« je dejala Beatrice Enriquez, »da ste me počastili s svojim obiskom. Prosila pa bi vas, da zadovoljite mojo radovednost in mi pojasnite, komu ali kakšnemu naključju se moram zahvaliti za to veliko čast?«

»Zelena sem vas spoznati,« je odvrnila markiza. »Ne čudite se temu. Želim govoriti rečno. Ali ljubite tudi vi odkritost? Moj brat, don Francisco de Bovadilla mi je rekel nekoč z občudovanjem: Nikdar v življenju se nisem lagala. Ze kot otrok si bila takšna kot sedaj; vedno si povedala vso resnico, čeprav bi ti mogla škodovati. In res je tako; ne znam lagati. Tudi če bi od tega imela še tako veliko korist, ne morem skriti tega, kar mielim.«

Preden je markiza končala, ee ji je druga Beatrice še bolj približala in jo pozorno motrila. Uverila se je, da je njena obiskovalka zelo lepa. Ta odlična gospa bi ji mogla povedati tudi kaj neprijetnega; a do sedaj so bile vse njene besede zelo laiskave.

»Odkritost je zelo lepa čednost,« je odgovorila, »in obenem tako dragocena in redka, ker zelo laiskave. A če so tudi besede, ki

ste mi jih rekli malo preje, odkritostne, me spravljate v veliko zadrego. Kako naj poslušam, ne da bi zarleda, da vas je privedla k meni edinole želja spoznati me? Kaj sem jaz, uboga revica?«

»Lepa hčerka Andaluzije,« je odvrnila markiza, »in poleg tega še plemkinja.«

»Ah, tako neznatna sem!« je dejala Beatrice in vzdihnila. »Res je naša rodbina bila nekoč slavna in bogata. Moj oče je kot otrok še živel v blagostanju; a takrat je sonce že zahajalo in nato je prišla temna noč. Nesreča je zarleda naše prednike, a oni niso storili ničesar, da bi se ji izognili.«

»A zapustili so vam lepo in slavno ime. Tudi premoženje je mogoče zopet pridobiti. Ali imate tudi kakšnega brata?«

»Da, gospa, a ne živi z nami. Posvetil se je mornarstvu.«

»Ah, morje!« je vzklila markiza. »Kolikim nevarnostim je izpostavljen mornar, a koliko slava ga čaka! Kje ee uči vaš brat?«

»Pri kapitanu Pinzon iz Palosa.«

»Slišala sem že o njem, da je zelo pogumen mornar. Upajmo, da bo vaš brat postal slaven v poklicu, ki ei ga je izbral. Želim mu, da bi odkril nove otoke onstran Gibraltarske ožine, kakor portugalski mornari.«

Beatricino obličje se je etemnilo, ko je markiza omenila odkritja v Atlantiku. Markizi, ki jo je pozorno opazovala, ni ušla ta sprememba.

»Pogum, donna Beatrice,« je nadaljevala smehljaje ee. »Vaša rodbina ee bo zopet dvignila, kakor zasluži. Povedati pa vam moram, da niste ravni prav, ker se niste predstavili na dvoru.«

»Na dvoru! Jaz?« je vzklila Beatrice Enriquez.

»Da, vi in vaš oče. Saj ste plemič iz Cordove, če se ne motim.«

»Ne gospa, iz Granade. V Cordovi smo živeli le nekaj let; pred dvema letoma pa smo se preselili semkaj.«

»Cordova ali Granada, to je pač vseeno,« je odvrnila markiza. »Dejstvo je, da je vaša rodbina slavna in da se je odločno in pogumno upirala Mavrom. Bogastvo pač ni neobhodno potrebno in tudi ne more dati večjega sijaja tako staremu in odličnemu imenu. Ze ko sta vladarja bila v Cordovi, bi bili morali prosiiti, da bi vas sprejela v avdijenco. Prišla sta v Seviljo; vsaj tu bi ee bili morali predstaviti, kakor so to storili vsi drugi. Saj naši vladarji prav zato hodijo iz kraja v kraj, da spoznajo vse svoje podložnike, predvsem pa plemiče, ki eo njihova najtrdnjša opora. Prej kot vi drugi pa bi bili morali priti vi, Beatrice Enriquez, ki ste postali slavna zaradi vaše lepote.«

Za magnetnimi minami - uranove bombe

Sila uranovih bomb bo milijonkrat večja kot dinamitna

Čedalje bolj prevladuje v svetovni javnosti mnenje, da so magnetne mine tiho strahovito orodje, o katerem je v svojem govoru v državnem zboru Hitler dejal, da ga ima Nemčija pripravljeno za Anglijo. Celo dopisniki ameriških listov, ki se mude v Angliji, potrjujejo, da so mine, ki so jih Nemci spuščali s padali ob izlivu reke Temze, res magnetne. To se pravi z drugimi besedami, da napovedi »nekega posebnega orodja za Anglijo« le niso bil prazne bajke. Sprva je javnost res težko verjela, da bi bilo na teh magnetnih minah, ki da jih spuščajo s padali v morje, kaj resnice, kajti vsak je takoj pomislil na to, da bi se potem padala morala videti na morskem površju in bi na ta način se sama od sebe na daleč opozarjala ladje na mine, obešene nanje. Toda prišlo je novo presenečenje. Objavljeno je bilo poročilo, da so padala, s katerimi spuščajo mine, takšna, da se v vodi, — raztope, mina pa se potopi na dno in čaka, da jo železno ogrodje mimo plavajočih ladij pritegne nase, v svojo pogubo. Morda pa čaka Anglijo in z njo vred ves ostali svet še kako novo presenečenje? Morda pa tudi to še ni tisto »strašno« orodje, o katerem je govoril Hitler? To bo morala povedati bodočnost.

Gotovo pa je, da se bo tudi v tej vojni, kakor se je v svetovni, pokazalo kakšno čisto novo orodje, kakršnega dozdaj še niso uporabljali. Treba pa ga bo šele v vojni preizkusiti, če je res tako uspešno, kakor prvi mah o njem mislijo tisti, ki so si ga zamislili.

V zadnjem času svetovno časopisje večkrat piše o takimenovanih uranovih bombah, kot bodočem, nadvse učinkovitem orodju. Napovedujejo, da se bo uranovom vsaj po šestih mesecih že posrečilo priti do te nove eksplozivne snovi. O njeni sili pravijo, da bo milijonkrat večja, kot pa je sila dinamita. Dozdaj je o teh bombah znano samo tole:

Ko so se ameriški učenjaki prepirali, da je možno narediti takšne uranove bombe, so o tem kar po telefonu obvestili predsednika USA Roosevelta. Roosevelt jih je takoj sprejel. Bilo je to približno pred štirimi meseci. Za ta nov bodoči

izum se je kmalu zvedelo tudi v Franciji, Angliji, pa tudi v Nemčiji. Po vseh teh državah učenjaki na vsi moči tekmujejo, kdo bo prvi naredil uranovo bombo.

Podlaga za ta novi izum tvori stara skušnjava učenjakov, da se pri razbijanju najmanjših delov snovi, atomov, odpira vrz nevezljivosti energije. Pri teh poskusih je treba izredne previdnosti, kajti lahko se zgodi, da nastane strahotno eksplozija, pri kateri bi učenjaki našli smrt in bi nesli svojo tajno s seboj v grob.

Prvina, s katero delajo poskuse, se imenuje uran, ki je znan po svoji največji svojstveni težji. Žet elavne gospe Curie, dr. Joliot je zdal ugotovil, da postajajo pri razbijanju atomov s pomočjo nevtronov drobni delci, manjši od atomov, prosti. To so novi nevtroni. Gledajo se hitreje, imajo daleč večjo energijo in vsebujejo najmanj 11 milijonov elektronskih voltov. Z drugimi besedami bi se to reklo, da je omenjeni učenjak našel način, kako se spremene počasni nevtroni v hitre. Dokler ni možno, da bi postali prosti, ni nobene nevarnosti. Toda, če se osvobodijo v majhnem delcu urana, nastane cela vrsta reakcij, ki čedalje hitreje sele druga za drugo.

Kaj je torej uranova bomba? To bi bil kos urana, ki se z nezanesko silo razleti na koščke ter povzroči strahotno detonacijo. Izračunali so, da bi zadostovala ena sama onca urana, da bi zavrelo milijon litrov vode, če bi ta uran spremenili v toplotno energijo.

Dosti koristi pa tudi od takšnega izuma ne bi imele tiste države, ki nimajo urana že same, ali ki bi ga tudi kupiti ne moge. Najbogatejši uranovi rudniki so v Kanadi in v Kongu.

Učenjaki sami opozarjajo tudi, da tega novega izuma ni treba prav nič podcenjevati, ker napovedi o njem niso v ničemer pretirane, kakor se to dogaja pri drugih izumih. Z ozirom na tako samozvestne trditve nekateri celo mislijo, da uranovih bomb nimajo šele v načrtu, pač pa že pripravljene za trenutke, ko bo šlo res za življenje ali smrt. Celo o tem so prepričani, da bo to presenečenje prišlo, ne iz Nemčije, pač pa od zavezniške strani.

nusen napovedal, da je Hitlerju usojenih samo še 400 tednov in da bo po preteku teh njegovih delo končano. Ta rok bi potekel okoli 1. oktobra 1940. Med tem časom pa bo izbruhnila vojna — tudi to je prerokoval Hannussen — ki pa se bo končala v 400 dneh.

Takšno je Hannussenovo prerokovanje, ki ga omenja v svoji knjižici »Divji kozel«. Ta prerokba je postala v sedanjih težkih dneh od sile aktualna. Mnogo jih je, ki se nanjo popolnoma zaneso, posebno zato, ker so se izpolnile tudi vse prejšnje Hannussenove napovedi, in pričakujejo, da bo se-

danje vojne 1. oktobra prihodnje leto res konec. Značilna je ta prerokba tudi po tem, da napoveduje konec Hitlerjeve oblasti za isti čas kot konec vojne. Stiri sto tednov od začetka kanclerjeve oblasti bo minulo točno po 400 dneh, odkar se je začela sedanja vojna torej: jeseni 1940. Hitlerju po teh napovedih preostaja še deset ali enajst mesecev, da dokonča svoje delo, in da konča tudi vojno, ki jo bo po mnenju Francozov izgubil.

Sele 1. oktobra prihodnje leto bomo zanesljivo videli, ali ima Hannussen s svojimi napovedmi prav, ali ne.

Nemci ne morejo verjeti v, novi in boljši svet'

ki ga napoveduje v sedanji vojni Anglija

Sami pravijo: „Revni mladi narodi naj ostanejo na prostoru, ki sta ga jim določila narava in zgodovina

Kakšni so v resnici angleški vojni nameni, o tem je v zadnjem času že nešteto govoril ministrski predstnik Chamberlain, poleg njega pa tudi nekateri drugi angleški odločujoči močje. Ti nameni so že toliko premetli, da jih je prav gotovo odveč v podrobnosti znova ponavljati. Anglija je odločno povedala, kaj hoče s sedanjo vojno. V glavnem hoče Evropi dati trdnjše in zanesljivejši mir, kot pa je vladal pred sedanjo vojno, da ne bo večnega trepetu pred napadi narodov, ki se čutijo močnejše.

Nemci smatrajo, da takšni angleški govori niso samo neiskreni, pač pa tudi odveč, in da so Angleži sami krivi, če je danes v Evropi takšno stanje. Angleži lahko tako govorijo — pravijo Nemci — ko so si nagrabili po vsem svetu svoje kolonije, da za druge narode ni ostalo ničesar. Nemčija od tega svetovnega bogastva hoče imeti tudi nekaj in se zato upravičeno bori za svoj razmah in za svoj širši življenjski prostor.

Razumljivo je, zakaj Nemci tako srdito nastopajo proti vsemu, kar pride od onstran Rokavskega preliva. V eni zadnjih številki je časopis »Berlin-Rim-Tokio« napisal o angleških vojnih ciljih med drugim tole:

»Anglija ne more govoriti o stvarnih vojnih ciljih. Njen cilj je imperializem. Nihče ne verjame, da gre Angliji za vojne cilje, ki jih razglašajo. 20. stoletje, ki je videlo svetovno vojno in 20 let po vojni brez stvarnega mira, dovolj dokazuje, da ni mogoče verovati v ta »novi in boljši svet«, ki ga napoveduje Anglija, ko razglašajo svoje vojne namene proti Nemčiji. Razen tega je treba vprašati, ali je Evropa sploh naročila Angliji, naj objavi vojno, da bi ustvarila ta novi svet. Odgovor na to vprašanje je porazen. Na svetu je sedem velesil, med njimi vsaj štiri, to so Nemčija, Italija, Sovjetska Rusija in Japonska, ki so najbolj naseljene in ki Angliji te naloge niso dali. Anglija torej ne more govoriti v imenu večine velesil. Niti nevtralne in male države niso pooblastile Anglije, da izzove vojno v Evropi ter spravi v nevarnost njihovo varnost, gospodarstvo in trgovino zato, da bi se s silo naredil nov svetovni red, ki bi odgovarjal angleškimi

težnjam. Zgodovina je prav tako dokazala, da Anglija ni poklicana, izzvati vojno v Evropi zato, da bi ji zagotovila boljše bodočnost. 80 milijonov Nemcev, 45 milijonov Italijanov, 80 milijonov Japoncev in številni ostali narodi so smatrali za nedostojno živeti kot angleško-francoska manjšina. Anglija je trdovala sovražnik življenjskih pravic narodov. Nemčija je z dalj predmet angleškega napada. Nemčija je v tem trenutku počasnena s tem da jo Anglija smatra za najmočnejšo silo. To kar se danes dogaja Nemčiji, bi se moglo jutri dogoditi Italiji, Japonski, Sovjetski Rusiji in nekega dne celo Združenim državam, ako bi Anglija nekega dne smatrala, da je njen svetovni položaj ogrožen. Na listi Anglije se nahajajo na koncu koncev vsi mali narodi. Ta zavest o skupni usodi združuje vse male narode v sedanjem trenutku zgodovine. Revni mladi narodi želijo prav tako nov in boljši svet. Ti narodi naj ostanejo na prostoru, ki sta ga jim določila narava in zgodovina. Edino tako, da velesile odstopijo od svoje nadvlade v svetovni politiki, se nevarnosti svetovne vojne lahko v bodoče izognemo.«

Radio

Program Radio Ljubljana

Sobota, 25. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošče za ploščo zdaj zavrtimo, na brige, ta žave, skrbni pozabimo! — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošče za ploščo zdaj zavrtimo, na brige, težave, skrbni pozabimo! — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) B. Magajna: Rakko in Lila 8. branje, — Berre avtor sam, b) Striček Matiček kramlja in prepeva — 17.50 Pregled sporov — 18 Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Kvaternik in rakovska vstaja (Vojislav Radovanović) Zagreb — 19.40 Objave — 20 O znanju in politiki (g. urednik Alojzij Kuhar) — 20.30 Za konec meseca — pisan variete s šalami, godbo in petjem. Izvajajo znane in neznane — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za konec tedna igra Radijski orkester.

Nedelja, 26. nov.: 8 Jutranji pozdrav — 8.05 Sramel »Stirje fantje« — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Prenos cerk. glase iz trnovske cerkve — 9.45 Verski govor (prior Valerijan Ucak) — 10 Slov. narodne (plošče) — 10.15 Solistični koncert: violončelo (Cenda Sedlbauer) ob spremljevanju klavirja (prof. P. Sivie) — 11 Zvoki za odhiti: Brata Goloba igra na dveh harmonikah, vmes plošče — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Nedeljski koncert Radij. orkestra — 17 Kmet ura: Stanovska zastopstvo slov. kmeta (fin. Suhadole) — 17.30 Veselo popoldne, Igra Kneški trio, vmes poje M. Premelč — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Mih. Vatrovič, prvi srbski arheolog in muzeolog (dr. M. Grbič, Bgd) — 19.40 Objave — 20 Martin D. Jenko. Ob 25 letnici smrti. Napisal Jčva Vombergar. Izvajajo člani Rad. igral. družine — 21 Spomin. koncert ob 25 letnici smrti Davorina (Martina) Jenka. Sodelujejo: Moški oktet, M. Premelč, prof. P. Sivie in Radijski orkester — 22 Napovedi poročila — 22.15 Lahkih nog naokrog (plošče).

Ponedeljek, 27. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Poročila, napovedi — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Veseli bolgarski napeti (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Radijski sramel — 14 Poročila — 18 Zdravstvo mladostne dobe: Poklicna priprava za življenje (g. dr. Anton Breclj) — 18.30 Drobne stvari za vse ljudi (plošče) — 18.40 Primorska v času prosvetljenega absolutizma (g. dr. Lovrenčič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Kolonizacija rojstva dr. Radiča (Kosta Popovič) Bolgrad — 19.40 Objave — 19.50 Več manire — brez zamere (g. Fr. Govekar) — 20 Ljubljanski godalni kvartet — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi — Pisana šara (plošče).

Drugi programi

Sobota, 25. novembra: Belgrad: 20 Narodne pesmi, 20.30 Arije, 21.50 Kavarska godba — Zagreb: 20 Ludočevske skladbe, 21.15 Lahka gl. — Bratislava: 19.30 Pl. gl. — 20.30 Popevke — Sofija: 20 Ork. konc., 20.45 Zbor, 21 Valčki — Bernolunster: 19.55 Pisan večer — Budimpešta: 19.45 Igra, 20.05 Salonski ork. — Bukarešta: 20.25 Pl. gl. — Stockholm-Hoerby: 19.50 Ork. konc. — Trst: Milan: 21 Verdijeva opera »Rigoletto« — Rim-Bari: 21 Igra, 22.40 Harfa — Florenca: 20.30 Operetna gl. — Sottens: 20.30 Vojaški večer, 21.35 Zbor.

Tolažilna prerokba „preroka vseh prerokov“ Erika Jana Hannussena: 1. oktobra 1940 bo vojne konec

Angleži in Francozi se dosti ne branijo pred nemškimi očitkom, da je »Intelligence Service« pripravil in plačal monakovski atentat na nemškega kanclerja Hitlerja. Tega ne delajo zato, češ, da svojo udeležbo pri atentatu priznavajo, pač pa, ker so prepričani, da bi takšna obramba pri Nemcih dosti ne zalegla. Pač pa pri tej priliki objavljajo v svojem časopisju razne članke, s katerimi skušajo dokazati, da ni mogoče drugače, kakor da so nemški nezadovoljenci sami pripravili atentat na Hitlerja. Trdijo, da imajo zbranih iz verodostojnih virov že dovolj dokazov, da v Nemčiji vlada veliko nezadovoljstvo s sedanjim nemškim redom in z odločujočimi osebnostmi in rajhu. Če se zdaj v Monakovem ni atentat posrečil — tako pišejo Francozi — se bo prav gotovo kdaj pozneje, kajti v Nemčiji vladajo takšne razmere, da se niti Hitler sam ne počuti nič več varnega niti pred navidez najbolj navdušenimi strankami veljaki. Prej ali slej bo po mnenju Francozov postal žrtev kake svoje žrtve. Sam je tudi že spoznal, da mu zvezde niso več tako naklonjene, kakor so mu bile v letih 1937 in 1938, in da so se začele »obračati proč od njega«. Zvezdogledi prerokujejo, da bo zanj prihodnje leto usodno.

Na Dunaju je leta 1936, torej že precej pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji, izšla drobna knjižica z naslovom: »Stoletje vedeževalcev«. Pisec te knjižice se je podpisal s psevdonimom »Capricorn«, kar bi se po naše reklo »divji kozel« (najbrže je imel v mislih nebesno znamenje »divjega kozla«, ekozi katero gre južni povratnik) in je moral biti tudi sam zvezdoslovec, ali pa se je vsaj zanje zanimal, kajti v svoji knjigi navaja imena zdaj najslavnejših evropskih zvezdogledov ter njihovih prijateljev. V nekem poglavju te knjižice, ki mu je dal naslov:

„Stevilka 400 v življenju Adolfa Hitlerja“

navaja čudovito prerokbo, ki jo je izrekel Erik Jan Hannussen, sloviti »prerok vseh prerokov«, o Hitlerju, predno je prišel v Nemčijo na krmilo. Hannussen je po rodu Čeh in so ga imenovali »po vojni najzagonejšega človeka v Berlinu«. Tudi nanj se je obrnil kancler Hitler leta 1933, malo prej, predno je nameraval izvesti svoj sklep in postati nemški Führer, naj mu pove svoje mnenje o bodočnosti tretjega rajha. Odgovoril je Hitlerju med drugim tudi to, da bo v njegovem življenju

igrala veliko vlogo številka 400. Hitlerjeva resnična politična kariera se je začela tedaj, ko je postal voditelj stranke, to je bilo v tretjem tromesečju leta 1922, ko je bil etar točno 400 mesecev (33 let in štiri mesece). Pri novembrskem puču leta 1923 je bil nato zaprt (9. novembra) in obsojen na pet let ječe. Bil pa je pomiloščen in je bil v zaporu vsega skupaj ravno 400 dni. Ko so ga spustili na svobodo, se je vrnil na reorganizacijo svoje stranke, ki se je začela poživljati (z denarno pomočjo generala von Eppa), ko je začel izhajati njegov list »Völkischer Beobachter«. To je bilo 1. maja 1925. Od tega dne pa do takrat, ko je v Nemčiji prevzel vso oblast v svoje roke, je poteklo spet točno 400 tednov. In od tlej naprej (1933) je Han-

Konec trgovalne ladje, ki jo je zadela nemška mina.

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

Dospela je do prvega nadetropja. Ustavila se je pred vrati in potrkala. Neka stara žena ji je prišla odpret:

»Ali stanuje tu don Inigo Enriquez?«
»Da, gospa, a ni ga doma.«
»Ali ni nikogar drugega?«
»Da, njegova hčerka je, donna Beatrice.«
»Prav«, je rekla markiza. »Sporočite ji, da bi rada govorila z njo.«

»Kdo ste, gospa,« je vprašala služkinja, »da vas morem naznati svoji gospodarici.«
»Nima pomena, da vam povem svoje ime, ker me vaša gospodarica ne pozna,« je odvrnila Beatrice. »A ker tako želite, vam rada povem svoje ime. Sem markiza de Moya, dvorjanica kastiljske kraljice.«

Služabnica jo je začudeno pogledala, nato pa se je globoko priklonila. Odprla je vrata na stežaj in markiza je vstopila.
»Vstopite, gospa,« je medtem rekla služabnica. »Naše stanovanje je pač preskromno za takšen obisk.«

»Ni se treba opravičevati,« jo je prekinila Beatrice. »Naznanite svoji gospodarici, da želim govoriti z njo.«

Starka se je zopet globoko priklonila ter odšla in pustila markizo samo.

XII. poglavje.

Soba, v kateri je markiza čakala na svojo tekmo, je bila vse prej kot gosposka. Sredi sobe je bila velika miza in okrog nje nekaj stolov, prevlečenih z usnjem. Na mizi je bila nekaka omara in v njej majhen keč svetnika. Pred kipom je v vazi bil šopek svežih cvetlic. Na steni je viselo nekaj starinskih slik in nekaj orodja, ki naj bi značilo, da so predniki rodbine Enriquez bili vojskaki.

Markiza je v hipu pregledala vse podrobnosti, nato pa je začela premišljevat, čemu je prišla Edini vzrok je bil, da vidi svojo tekmo, a tega pač ni mogla povedati, da opraviči svoj obisk. Treba

je bilo najti kakšen izgovor; premišljevala je, a ni mogla najti ničesar primernege. Sicer pa se zato ni bog ve kako vznemirjala; važno se ji je zdelo le to, da vidi hišno gospodinjno. Radovedna je bila, kakšen vtis bo napravila nanjo, obenem pa je čutila neko temnobo v duši.

Nenadoma so se odprla vrata; markiza se je okrenila in ponosno vzravnala. Med vrati se je prikazala visoka in vitka postava.

Približala se je markizi. Bila je lepa; možkinj bi se zdelo krasna. Ne tako markizi, ki je v njenih potezah v hipu razbrala pomanjkanje plemenitosti. Tudi Beatrice Enriquez se je natančno ogledala obiskovalko, nato pa se je priklonila in vprašala:

»Imam čast govoriti z markizo de Moya?«

»Da,« je odvrnila markiza.

»Donna Beatrice de Bovadilla, prva dama na dvoru za kraljico Izabelo,« je vzklila plemičeva hčerka. »Vaš obisk je velika čast za našo hišo in eram me je, da je tako malo primerna za vaš obisk.«

»Ne govorite tega, donna Beatrice. Saj jo krasi vaša lepota in jo napravi podobno kraljevi palači.«

Medtem pa sta pozorno opazovali druga drugo; Beatrice Enriquez z od začudenja široko odprtimi očmi, markiza pa z napol zaprtimi očmi in z rahlim smehljajem na ustnicah.

Beatrice Enriquez je s poklonom odgovorila na markizine laske besede in ponudila obiskovalki stol.

Markiza je sprejela povabilo in sedla.

»Zelo srečna sem,« je dejala Beatrice Enriquez, »da ste me počastili s svojim obiskom. Prosila pa bi vas, da zadovoljite mojo radovednost in mi pojasnite, komu ali kakšnemu naključju se moram zahvaliti za to veliko čast?«

»Zelela sem vas spoznati,« je odvrnila markiza. »Ne čudite se temu. Želim govoriti resnico. Ali ljubite tudi vi odkritost? Moj brat, don Francisco de Bovadilla mi je rekel nekoč z občudovanjem: Nikdar v življenju še nisem lagala. Že kot otrok si bila takšna kot sedaj; vedno si povedala vse resnico, čeprav bi ti mogla škodovati. In res je tako; ne znam lagati. Tudi če bi od tega imela še tako veliko korist, ne morem skriti tega, kar mislim.«

Preden je markiza končala, se ji je druga Beatrice še bolj približala in jo pozorno motrila. Uverila se je, da je njena obiskovalka zelo lepa. Ta odlična gospa bi ji mogla povedati tudi kaj neprijetnega; a do sedaj so bile vse njene besede zelo laskave.

»Odkritost je zelo lepa čednost,« je odgovorila, »in obenem tako dragocena in redka, ker zelo težavna. A če so tudi besede, ki

ste mi jih rekli malo preje, odkritosrčne, me spravljate v veliko zadrego. Kako naj poslušam, ne da bi zardela, da vas je privedla k meni edino želja spoznati me? Kaj sem jaz, uboga revica?«

»Lepa hčerka Andaluzije,« je odvrnila markiza, »in poleg tega še plemkinja.«

»Ah, tako neznatna sem!« je dejala Beatrice in vzdihnila. »Res je naša rodbina bila nekoč slavna in bogata. Moj oče je kot otrok živel v blagostanju; a takrat je sonce že zahajalo in nato je prišla temna noč. Nesreča je zadela naše prednike, a oni niso storili ničesar, da bi se ji izognili.«

»A zapustili so vam lepo in glavno ime. Tudi premoženje je mogoče zopet pridobiti. Ali imate tudi kakšnega brata?«

»Da, gospa, a ne živi z nami. Posvetil se je mornarstvu.«

»Ah, morje!« je vzklila markiza. »Kolikim nevarnostim je izpostavljen mornar, a koliko slave ga čakal Kje se uči vaš brat?«

»Pri kapitanu Pinzon iz Palosa.«

»Slisla sem že o njem, da je zelo pogumen mornar. Upajmo, da bo vaš brat postal slaven v poklicu, ki si ga je izbral. Želim mu, da bi odkril nove otoke onstran Gibraltarske ožine, kakor portugalski mornarji.«

Beatricino obličje se je stemnilo, ko je markiza omenila odkritja v Atlantiku. Markizi, ki jo je pozorno opazovala, ni ušla ta sprememba.

»Pogum, donna Beatrice,« je nadaljevala smehljaje se. »Vaša rodbina se bo zopet dvignila, kakor zasluži. Povedati pa vam moram, da niste ravnali prav, ker se niste predstavili na dvoru.«

»Na dvoru? Jaz?« je vzklila Beatrice Enriquez.

»Da, vi in vaš oče. Saj ste plemiči iz Cordove, če se ne motim.«

»Ne gospa, iz Granade. V Cordovi smo živeli le nekaj let; pred dvema letoma pa smo se preselili semkaj.«

»Cordova ali Granada, to je pač vseeno,« je odvrnila markiza. »Dejstvo je, da je naša rodbina slavna in da se je odločno in pogumno upirala Mavrom. Bogastvo pač ni neobhodno potrebno in tudi ne more dati večjega sijaja tako staremu in odličnemu imenu. Že ko sta vladarja bila v Cordovi, bi bili morali prosi, da bi vas sprejela v dvorjenstvo. Prišla sta v Sevillo; vsaj tu bi se bili morali predstaviti, kakor so to storili vsi drugi. Saj naš vladarji prav tako hodijo iz kraja v kraj, da spoznajo vse svoje podložnike, predvsem pa plemiče, ki so njihova najtrdnjša opora. Prej kot veji drugi pa bi bili morali priti vi, Beatrice Enriquez, ki ste postali slavna zaradi vaše lepote.«